

Senatoru atziņas

100 un vairāk

Senatoru atziņas

100 un vairāk

SATURS

Ievads	3
Atziņas	
VALSTS	7
PASAULE	19
TIESĪBKULTŪRA	27
TIESA	43
TIESNESIS	51
TAISNĪGUMS	63
DZĪVOTMĀKA	71
Par senatoriem	81
Izmantoto avotu rādītājs	88

Šī grāmata ir veltījums Latvijas Senāta simtgadei, ko atzīmējam 2018.gada 19.decembrī.

Vairāk par 65 000 augstākajā tiesu instancē izšķirtu lietu un Latvijas suverēnās tautas vārdā pasludinātu spriedumu veidoja Latvijas tiesu praksi un valsts pilsoņu izpratni par taisnīgumu brīvvalsts pirmajā posmā līdz padomju okupācijai 1940.gadā. Tas ir tas bagātais mantojums, ko no aizmirstības pēc 50 gadiem pamazām gaismā cēla atjaunotās Latvijas valsts juristi un kas Latvijas tiesu praksē tiek izmantots joprojām.

Tiesas vārds ir spriedums, balstīts pierādījumos un likumos, un tiesnešu domas ir spriedumu motīvos ierakstītas. Bet šajā grāmatā nav atziņas no Senāta spriedumiem. Te apkopotas senatoru domas, kas izteiktas citur – preses publikācijās, grāmatās, lekcijās, uzrunās, sarunās. Arī tas ir bagāts mantojums.

Vārds, kas uzrakstīts, pārvēršas par vēsturisku liecību. Senatoru atziņas ir ne tikai starpkaru Latvijas vēstures un tiesiskās domas vērtīga liecība, bet arī apliecinājums juristu elites, kam neapšaubāmi piederēja senatori, plašajām zināšanām, daudzpusīgajam dzīves tvērumam, inteliģencei, valstsmīlestībai un dziļajai cilvēcībai. Senatoru atziņās atklājas viņu ētiskie un arī politiskie uzskati, personība un domāšanas veids. Izteikt savu domu atklāti, tieši, saprotami – tas prasa gudrību un arī zināmu drosmi. Kā redzams no atziņu avotu daudzuma – senatoriem pieticis

gudrības un nav trūcis pilsoniskas drosmes rakstīt un izteikties par visdažādākajiem jautājumiem. Arī laiks tam ir atrasts, jo acīmredzot sabiedrības domas rosināšana tika uzskatīta par goda pienākumu.

Publicētās atziņas to autori izteikuši gan laikā, kad pildīja senatora amatu, gan citos savas dzīves posmos. Daudzpusība bijusi raksturīga tā laika personībām. Senatori pirms vai pēc darba tiesu sistēmā (dažkārt arī vienlaikus, ja likums to ļāva) bijuši gan politiķi, gan diplomāti, augstskolu mācītbspēki, publicisti, ministri, ierēdņi. Darbojušies juristu, kultūras un citās sabiedriskās biedrībās, arī baznīcu valdēs. Tas paplašinājis dzīves redzējuma horizontus un devis citu pieredzi.

Neticami, ka izdevies atrast pa kādam domu graudam no gandrīz visu 30 senatoru garīgā mantojuma. Jācer, ka ar laiku aizpildīsies arī nelielie iztrūkumi. Bet jau savāktā materiāla bija tik pietiekami, ka sākumā iecerēto 100 atziņu vietā bija jāliek 100 un vairāk. Vairākas atziņas, kas nākušas no viena avota, liktas zem viena numerācijas cipara, un krājums simboliski nobeigts ar 101 atziņu.

Taču ne atziņu skaitam vai to garumam nozīme. Grāmatas mērķis nav arī nostalgija vai patoss par to, kas reiz bijis. Lai šis Latvijas Senāta senatoru atziņu krājums ir pašapziņas un ierosmes impulss tiem, kas šodien strādā Latvijas tiesību laukā. Lai plašāk un netradicionālāk palūkojamies uz tiesu un tiesību lomu un tiesneša misiju. Lai tiesībkultūru baudām brīvāk un cilvēciskāk.

Latvijas Senāta senatori un prokurori 1925.gadā.

No kreisās prokurori Aleksandrs Haritonovskis, Felikss Blūms, senatori Fricis Zilbers, Kārlis Puriņš, Aleksandrs Gubens, Andrejs Sīmanis, Apvienotās sapulces un Administratīvā departamenta priekšsēdētājs Kristaps Valters, Civilās kasācijas departamenta priekšsēdētājs Kārlis Ozoliņš, senatori Augusts Lēbers, Jānis Kalacs, Broņislavs Nagujevskis, Aleksandrs Pētersons

Latvijas Senāta senatori un prokurori 1938.gadā.

Pirmajā rindā no kreisās senatori Rūdolfs Alksnis, Jānis Balodis, Kārlis Puriņš, Civilās kasācijas departamenta priekšsēdētājs Osvalds Ozoliņš, Senāta Apvienotās sapulces un Kriminālās kasācijas departamenta priekšsēdētājs Aleksandrs Gubens, Administratīvā departamenta priekšsēdētājs Jānis Kalacs, virsprokurors Fricis Zilbers, senatori Fridrihs Konradi, Kārlis Ducmanis. Otrajā rindā senators Augusts Rumpēters, prokurors Erasts Bite, senatori Pēteris Stērste, Jēkabs Grots, Mintauts Čakste, Jānis Skudre, Pēteris Leitāns, Jānis Ankravs, Teodors Bergtāls, prokurors Teodors Ūdris

Latviešu Pagaidu Nacionālā
Padome.
V. Kāmmēla.

Doma par politiski autonomu Latviju bija
nobbiedumi jaun pasaulē kopa sākumā; vna nostipri-
nājās ar Latvian Diegu Izgādāšanas, Kevitejas,
Latvian Dievstāvu Patoļjūnu un Kākrems, kus-
rems un iolgalis Keviti Padomju nodabā-
sāms un noslaidīgi pravi iemissojumū tad,
kad bija sācis krievjās sabiedums, s. i. 1917. g.
otrā pusē.

Līdz ar to norisjās parāda pē centrāla
organa, kur autonomas Latvijas dieji nosku
dsivē. Šam politiskū, sabiedriskū un koreioji
organizācioji delegāti, oraita ap 20, sapulpijās 1. un
2. oktobrī 1917. g. Pēterpilē, Centrālās Diegu Izgā-

Voldemāra Zāmucla
rokraksts.
Latviešu Pagaidu
Nacionālā padome

orgānu, kur autonomas iestādes ir pieņemtas
drīvē. Šādu politisku, sabiedrisku un korektu
organizāciju delegāti sūtīti uz 20. sapulci, kas
2. oktobrī 1917. g. Pēterpilī, Konstantīna Ļeņina
dāvanas kaimiņos telpās, lai apspriestu jautā-
jumu par šāda orgāna nodibināšanu, kuram jā-
būtu nosaukums par Latvian Nacionāls Padoms.

Apspriedes organizētāji, galvenā kārtā
pilsoņi, apzinājās, ka lauks gribas ^{atbrīvot} sevi
šīs, vienas lauks stāvēt kopā darbojot
ar citiem vārdiem, ko pilsonismu - demokrātismu
jautā par sociāldemokrātismu. Konstatēts, ka
šādos apstākļos pastāvēja un izplatās da-
rītāla veida, nesamērīga un pārmērīga ne-
vērtība, kādā spārdīta mūsu sarakstā
vairāk nodibināšanai. - Izspriedis Latvian ievē-
rīgā organizācija kaimiņos Nacionāls Padoms
drīvē.

VALSTS

1.

Valsts ir kaut kas vairāk par ārēji redzamo teritoriju un valdību. Valsts ir tauta – vīri un sievas, kuros mājo suverenitāte. Kamēr vīru un sievu sirdis liesmos par suverenitāti, valsts nav mirusi. Tā var būt apspiesta un novesta līdz pēdējai nebrīvības pakāpei, bet tā vienmēr ir spējīga atdzimt jaunai dzīvei.

Mintaufs Čakste. 1945.gada 18.novembrī. Latvju Ziņas, 14.11.1945., Nr.53.

2.

[..] lai mūsu republikas satversme – jaunākā no visām konstitūcijām pasaulē – pie kuras izstrādāšanas patērēts daudz nopietnu pūļu un laika, izrādītos par tādu pamatu, uz kā var celt stipru valsts ēku, kurā būtu nodrošināta visas zemes mierīga attīstība un visu iedzīvotāju slāņu labklājība.

Baldvins Disterlo. Juridiskas piezīmes pie Latvijas Republikas Satversmes. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1923, Nr.7, 13.lpp.

3.

Tie pilsoņi, kuri brīvprātīgi neņem nekādu dalību tādā svarīgā aktā, kā tautas nobalsošanā, uzskatāmi par tādiem, kuriem pārrunājamas lietas panākumi vienā vai otrā virzienā gluži vienaldzīgi, un viņi ar savu nepiedalīšanos balsošanā it kā ļauj izšķirt ierosināto jautājumu tiem līdzpilsoņiem, kurus pēdējais interesē.

Baldvins Disterlo. Rīgas Juristu biedrības sapulce 13.septembrī 1923.g. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1923, Nr.5/6, 237.lpp.

4.

Teic, ka matemātika esot visgrūtākā zinība. Tam nevar piekrist neviens, kas ir manījis, cik grūta ir zinība par valsti un sabiedrību, kura reizē ir arī māksla, kā nodibināt sistēmu un kārtību konkrētu, mainīgu parādību straumē un kā uzminēt, kur tā virzīsies. Te vajaga neparasti noasinātas tālredzības, dažreiz pat gaišredzības, lai šo straumi vadītu vēlamā virzienā. Lai cik sarežģītas būtu matemātikas un teorētiskās mehānikas formulas, tu te esi tomēr zināmā eksaktā drošībā, rēķinot matemātiski un mehāniski ar abstraktiem skaitļiem un negrozīgiem spēkiem. Bet daudz grūtāki un nedrošāki ir rēķināt tad, kad aiz skaitļiem, spēkiem un lietām slēpjas daudzžuburaina dzīve, cilvēku masas, psihisko parādību straume, iesakņojušās parašas, aizspriedumi, cilvēku kaislības, viltība, muļķība, dvēseles mīklainās dzelmes.

Kārlis Ducmanis. Jaunais likums par žāpības apkarošanu, K.Bērziņa apgāds, 1926, 6.-7.lpp.

5.

Ir arī kolektīva, piem., nacionāla un ģimenes karma, kas izpaužas tautas mutē ar novērojumu prātulu “it kā lāsts gul pār šo cilti, ģimeni, māju” vai arī “tai ciltij, ģimenei, mājai viss raženi padodas”. Cilvēks nedzīvo sevis dēļ vien, bet arī citu dēļ. Vispirmā kārtā tuvāko grupu dēļ. Te ir visi savas tautas mīlestības un nacionālās politikas pamati. Arī atbildībai tautas priekšā, tāpat kā savas ģimenes priekšā. Pēdējo katrs saprot ātrāki. Nacionālo atbildību parasti nākas grūtāki apjaust.

Bet lai kādi būtu ārējās vēstures gājieni un pagriezieni tautu likteņos, viņu iztulkošanā nekad nav jāaizmirst gara pirmdzimtība: Dieva svētība nolaižas galīgā instancē tikai tur un tad, kur un kad cilvēka vai tautas rīcība un gara ievirze veicina dievišķo plānu piepildīšanu, veicina garīgo attīstību, ir pa ceļam ar gaismas varām.

Varbūt tāpēc mēs kā tauta izturējām reti smago vēstures norisi mūsu zemē pēdējos gadsimtos, ka mūsu senčiem kopš neatminamiem laikiem bij dota šī dāvana, šis Senlatvijas talismans, kurš dara brīnumus, uzmundrina garīgās vibrācijas, iztīra atmosfāiru ap mums, padzen mošķus. Talismans: dziesmu un mūzikas gars un talents.

Kārlis Ducmanis. *Kad paplašina apziņu (lai pareizi dzīvi dzīvotum).* Sējējs, Nr.8, 01.08.1936.

6.

Kad slimnieks liedzas ieņemt zāles un no tā cieš vai nomirst, tad vainīgs nav ārsts, kaut gan apbēdinātie pakalpalicēji bieži visu vainu uzliek ārstam. Ja kādas valsts pilsoņi nepilda savu pienākumu un valsts vairs nevar funkcionēt, tad nevar sacīt, ka, šo valsti likvidējot, viss būs atkal labi vai pat labāk.

Kārlis Ducmanis. *Kara un miera jautājumi pēc veclaiku un jaunlaiku starptautiskām tiesībām. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.3, 809.lpp.*

7.

Mums vienmēr jāuztur dzīva un darbīga pati ideja par šīm [latviešu valodas] tiesībām, kopā vispārīgi ar veselīgu nacionālu pašcienību. Par dabiskām šīs valodas tiesības var saukt tai nozīmē, ka viņas izpildīšanu prasa skaidri apjaušamas dzīves vajadzības, un dara iespējamu mūsu kultūras līmenis un precīzi saprastas valsts intereses.

Kārlis Ducmanis. *Latviešu valoda Baltijas tiesās. Jaunā Dienas Lapa, 15.06.1911.*

8.

Lieki būtu runāt plaši par to, cik liela nozīme mūsu jaunajā demokrātiskajā republikā tiesību apziņas izkopšanai un tiesiskas iekārtas izveidošanai un nostiprināšanai, – tieši tāpēc, ka to zin un jūt nevien speciālisti – juristi, nevien inteligentā publika, bet arī plašas tautas masas. Bet zināt un just šo patiesību – vēl nepietiek: vajag censties – katram savā darbā, katram pēc savām spējām – kaut ko darīt tiesību apziņas izveidošanai un tiesiskās iekārtas nostiprināšanai patiesā dzīvē.

Miķelis Gobiņš [kopā ar Kārli Dišleru un Aleksandru Būmani].
Līdzstrādniekiem un lasītājiem. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1922, Nr.1, 1.lpp.

9.

Nav šaubu, ka, pateicoties iekšējās konsolidācijas norisei, kas nostiprina tautā apziņu par vienotu mērķu esamību, vairojas valsts spēks un stiprums, un pieaug viņas ārpolitiskais svars. Nācija, kura apzinās savus nacionālos uzdevumus un savu misiju, ir, protams, stiprāks un vērtīgāks faktors pasaules tautu saimē nekā tauta, sadrumstalota un saskaldīta šķirās, ar tautas spēku vājinošu un bieži vien arī sabiedrisko morāli ārdošu šķiru antagonismu, kas taču galu galā nāk par labu tikai tiem, kuriem tāda nācijas novājināšana atvieglo viņu īpatnējo mērķu sasniegšanu pēc principa – skaldi un valdi.

Bet vienvadības sistēmai ir arī savs neatvairāms trūkums. Tautas vadoņi ir reti un nav atvietojami. Mums ir daudz gudru un spējīgu valstsvīru, bet vadonis nu reiz ir tikai viens un arī var būt tikai viens. Tamdēļ pakāpeniski jāizveido tādi valsts iekārtas pamati, uz kuriem valsts var droši pastāvēt visos laikos un kurus nevar satricināt vai sagraut nekādas vētras vai negaisi un kas garantē uz laiku laikiem tautas garīgās un materiālās kultūras tālākplaukšanu, kurai robežas nekādā virzienā nav vilktas.

Aleksandrs Gubens. *Piecpadsmitais maijs Latvijas tiesās. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1936, Nr.3, 669., 673.lpp.*

10.

Katram pilsonim ir it kā divas dzīves: ar vienu kāju viņš stāv valsts dzīvē un piedalās valsts darbā, izpildot to, ko no viņa prasa publiskās tiesības valsts labā; ar otru kāju viņš stāv privāto interešu sfērā, brīvi strādājot un veidojot personīgo dzīvi. Būtu ideāli, ja arī savā privātā darbā viņš savai interesei cauri redzētu valsts interesi un tai pieskaņotu savu rīcību. Tad pilnā mērā piepildītos svinīgie vārdi: “Katrs savā darbā – visi valsts darbā”.

Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību organizējošā un audzinošā nozīme. Rakstu krājums “Prezidenta Ulmaņa Civillikums”, Pagabms, 1938, 51.–52.lpp.*

11.

Valsts prestižs prasa, lai viņai būtu noteikšana par lietām, kas kārtojamās viņas teritorijā, un vienīgi šis valsts vara varētu norobežot savu un sveša likuma piemērošanu.

[..] likumdevējs rūpējas galvenokārt par savas valsts tiesisko iekārtu un dod tiesnesim ieroci nevis katras tiesiskās iekārtas, bet taisni savas valsts tiesiskās iekārtas un tiesiskās apgrozības aizsardzībai.

Osvalds Ozoliņš. *Jaunā Civillikuma ievads. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2, 311., 317.lpp.*

12.

Bet tas vēl nenozīmē to, ka ārzemju kapitāls mums jāiegūst par katru cenu. Uz kapitāla cenu neraugās tikai tas, kas taisās bankrotēt, jeb rīkojas vieglprātīgi. Cik akūts arī nebūtu mums kapitāla trūkums, tad tomēr tā atbrīvošana no nodokļiem, tā sakot, uz visas līnijas, nebūt nav vēlama.

Kapitāls ir kustīgs un jūtīgs. Viņš parasti iet tikai tur, kur sastop vismazāk šķēršļus un var netraucēti vairoties. Viens no bīstamākiem kapitāla ienaidniekiem ir nodoklis, – ar to viņš nekad nav varējis mierīgi kopā sadzīvot. Nodoklis ir viens no radikālākiem līdzekļiem, ar kura palīdzību kapitālu var ievirzīt vēlamā gultnē. Kapitāls nekad neies tādā saimniecības nozarē, kura pie citiem līdzīgiem apstākļiem ir apkrauta ar augstākiem nodokļiem, bet otrādi. Atbrīvot no ienākuma nodokļa ārzemnieku nekustamu mantu Latvijā nav ne mazākā pamata, jo ne ar ko nebūtu attaisnojama mūsu nekustamās mantas pāreja ārzemnieku īpašumā.

Ne nu tikai ārzemju kapitāla pievilkšanā meklējams glābiņš. Nevaram taču nostādīt sevi atkarībā no ārzemju kapitāla uz mūžīgiem laikiem. Mums jā rūpējas arī par sava paša, nacionālā kapitāla uzkrāšanu. Arī šis jautājums atrodas ciešā sakarā ar nodokļiem. Mūsu nodokļu sistēma nav tāda, kas varētu veicināt kapitāla uzkrāšanu, bet gan otrādi – viņa sistemātiski kapitālu sadrupina un lielā mērā nevis pieradina, bet atradina pilsoņus no kapitāla uzkrāšanas. Piem., akciju un paju biedrībās ieguldītā kapitāla peļņas četrkārtīgu aplikšanu un pie tam ar augstām likmēm nevar atzīt par kapitāla uzkrāšanas veicināšanu.

Kārlis Puriņš. *Piezīmes pie mūsu ienākuma nodokļa.*
Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1928, Nr.3, 90.lpp.

13.

Ir veca paruna, ka pagātnē ir tagadne un nākotne.
[..] Tāpēc, ja mēs gribam būt (katrs pēc savas izdevības un apstākļiem) sekmīgi cīnītāji par mūsu tautas brīvības atgūšanu, tad mums jāzin mūsu tautas pagātne, cita starpā arī tas, – kā mūsu valsts neatkarības ideja dzima. Tātad uz šīm zināšanām arī attiecināms itāliešu zinātnieka Bekaria (*Beccaria*) izteiciens: *tantum posumus, quantum scimus* (tik daudz varam, cik mēs zinām).

Augusts Rumpēters. *Latvijas valsts idejas tapšana. Universiāts, 1966, Nr.18, 20.lpp.*

14.

Stājoties pie [..] mūsu valsts jaunbūves galīgās izveidošanas, mums visiem jāpieliek visi spēki, lai šī valsts jaunbūve pārvērstos par drošu un ērtu patvērumu visiem valsts pilsoņiem. Lai to panāktu, mums būs jāveic mūsu saimnieciskās dzīves atjaunošanas darbs, ieturot pareizi izprastu taupības politiku, kura mūsu izpostītai zemei tik nepieciešama; mums būs jānostiprina politiskās brīvības likumdošanas ceļā. Turpinot šo valsts izveidošanas darbu, mums jāpatur acīs, ka [..] augstāk par atsevišķo organizāciju karogiem, zem kuriem mēs pulcējamies, darbodamies šinīs atsevišķās organizācijās, mums ir jāstāda mūs visus aptveroša valsts organizācija un visus pilsoņus vienojošais valsts karogs.

Stādot par visaugstāko valsts labumu un valsts intereses, mums tas jādara tanī pārliecībā, ka valstij var būt tikai viens mērķis – nodrošināt visaugstāko labklājības mēru visiem valsts pilsoņiem. Ar šādu mērķi pie darba stājoties, mēs pārvarēsim tās interešu pretešības, kādas mūsu starpā vienā otrā jautājumā varbūt valda, un nodrošināsim valstij labklājību un attīstību. Šis viedoklis palīdzēs mums atrast kopēju valodu un kopējus ceļus un panākt to, lai Latvija būtu stipra un laimīga.

Fridrihs Vesmanis. *Saeimas priekšsēdētāja uzruna Saeimas sēdē 1922.gada 18.novembrī. Valdības Vēstnesis, Nr.261, 20.11.1922.*

15.

Mūsu tauta kļuva pilntiesīga, viņa ņēma pati savās rokās sava likteņa un savas dzīves veidošanu. Lauztas bija senās varas, raisījās stindzinātie tautas spēki, un tauta brīvās un vispārējās vēlēšanās izredzēja savus pilnvarotos, savus uzticības vīrus, kuriem tad nu bija tautas vārdā un tautas uzdevumā jāķeras pie mūsu valsts iekārtas pamatnoteikumu izstrādāšanas, bij jāķeras pie mūsu valsts dzīves noorganizēšanas. Mūsu tautas uzticības vīri tad nu arī ķērās pie šī darba un rakstīja mūsu satversmes pirmā vietā to tautas izcīnīto principu, ka mūsu jaunā valstī augstākā valsts vara pieder tautai pašai, ka tauta pati ir ikvienas tālākas varas pirmavots un ka ikviena vara pastāv tikai tik ilgi, kamēr viņai pastāv šis pirmavots.

[...] ikvienam no mums ir jāsaprot un jāapzinājas, ka katrs viens no mums pie jaunās iekārtas ir aicināts darboties valsts dzīvē līdz, ka ikvienam ik brīdi jābūt nomodā par valsts interesēm, jāpatur tās acīs. Tikai tad, ja mēs visi attīstīsim vislielāko līdzdarbību un darbosimies šādā virzienā, tad mēs varam cerēt, ka mēs pratīsim mūsu valsts dzīvi nostādīt uz pareizākiem un labākiem pamatiem un līdz ar to sev nodrošināt visaugstāko labklājību. Mūs visus vieno ticība, ka tauta, kura ir pratusi izcīnīt sev savas tiesības, prātīs arī kļūt par savas laimes kalēju, prātīs vest mūsu Latviju pretim jaukākam, gaišākam un labākam nākotnei.

Fridrihs Vesmanis. *Saeimas priekšsēdētāja uzruna Saeimas svinīgajā sēdē 29.04.1924. Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas V sesija, Saeimas izdevums, 1925, 27.–28.lpp.*

16.

Tur, kur valsts iekārta pilnīgi nodibinājusies, nav vēlams pieļaut tiesu darbinieku līdzdarbību politiskajās partijās; bet attiecībā uz Latviju, kurā valsts pamati tikai tagad likti un veidoti, visiem jāpiedalās šai valsts uzbūves darbā un it sevišķi juristiem, kuriem tāpēc jāpiedalās politiskās partijās un Satversmes sapulcē.

Voldemārs Zāmuels. *Ateviskās domas Latvijas Senāta Apvienotās sapulces rīcības sēdē 1920.gada 20.decembrī. LVVA, 1535.fonds, 10.apraksts, 3.lieta, 32.lp.*

17.

Diezgan izplatīts, arī mūsmājas politiķu starpā, ir maldīgais uzskats, ka politiskās problēmas atrisināmas tikai ar auksta prāta palīdzību. Nav vajadzīgs būt jūtu politiķim, vārda šaurā nozīmē, lai atzītu šāda uzskata vienpusību. Jo politika ir māksla. Bet īsta māksla nav domājama bez apgarojuma, bez iedvesmas.

Voldemārs Zāmuels. *I politiskā iedvesma. Austrums, 01.09.1928., Nr. 7.*

18.

Skola nenodarbojas un nedrīkst nodarboties ar politiku [...] Skola izlīdzina tās pretešības, kuras ceļas, pateicoties politiskiem un saimnieciskiem apstākļiem. Un tikai izglītots cilvēks saprot, ka valsts ir dzīvs organisms, kur katrai daļai jādara savs darbs. No šāda viedokļa raugoties, var teikt, ka skolotāji ir valsts pamats un ka tiem uzticēts jo liels valstisks uzdevums [...] – audzināt brīvus un apzinīgus pilsoņus.

Voldemārs Zāmuels. *Ministru prezidenta uzruna skolotājiem. Skolas svētku nedēļa. Mūsu Nākotne, Nr. 15, 01.08.1924.*

19.

Lielākais ļaunums ir ētiski un kulturāli nosodāmi paņēmieni cīņā ar pretiniekiem. Tie atbaida godīgos darbiniekus no piedalīšanās aktīvā politikā. Vispirms uzbrukumu vērš nevis pret partiju kā tādu, bet pret tās redzamākajiem darbiniekiem personiski. Attiecīgu darbinieku mēģina iztēlot kā godkāri, kam valsts intereses svešas. Ja tas neizdodas, tad pretinieku pataisa par nemākuli, to izsmej un beidzot rauga to attēlot kā savtīgu, negodīgu cilvēku.

Voldemārs Zāmuels. *Ministru prezidents preses darbiniekiem. Silde Ā. Valsts vīri un demokrāti, Eraksti, 2007, 79.lpp.*

20.

[..] zināmas īpatnības Latgalei ir, bet šīs īpatnības, ciktāl tās ir saimnieciskas un kulturālas dabas, ir pārejošas un viņām vajadzētu izzust. Ar tām rēķināties un teikt, ka Latgalei jārada sava iekārta, nevajadzētu. Bet ir citas īpatnības, reliģiskas un psihiskas dabas. Mēs zinām, ka Latgalē reliģija noteic tautas dvēseles parādības, kuras neizzudīs un kurām arī nevajadzētu izzust, kuras ienes nevis nesaskaņas valsts organismā, bet padara viņu varbūt bagātāku un plašāku. Vai izejot no šīm pēdējās šķiras īpatnībām, būtu vajadzīga tā autonomija, ko prasa Kempa un Trasuna kungi? Man šķiet, ka autonomija galvenokārt domāta saimniecisko un kultūras vajadzību veicināšanai un apmierināšanai. Ja Latgale turpretim tiekots pēc novadu sistēmas, tad tas tomēr novestu pie seperātisma.

Voldemārs Zānuels. *Uzstāšanās debatēs Satversmes sapulcē 05.10.1921. Satversmes sapulces stenogrammas, Satversmes sapulces izdevums, 16.burnīca, 1507.–1509.lp.*

21.

Tautas brīvības un neatkarīgas Latvijas valsts domu, ideju mūsu tautas darbinieki un brīvības cīnītāji visos laikos stādījuši augstāk par visu, par ko likuši ķīlā savas personīgas intereses, un šī ideja beidzot novedusi pie vēlama mērķa, pie uzvaras, kad daudzi cīnītāji nolikuši par šo mērķi savas dzīvības. Tikai par tādu maksu un ieročiem rokā tautas iegūst un var paturēt savu zemi, valsti, brīvību, tiesības, godu, maizi, dzīvību.

Fricis Zilbers. *Pirmie 20 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.4, 957.lpp.*

Tautu Savienība un prese.

Prese ir Tautu Savienības lūstekle. Visvairāk ^{T. S.} ir
celojuse presi un žurnālistus. Sabiedrības doma! Ja jau valsti
ta ir no tās liela svāra, cikpat vairāk tad Tautu Savienībā,
kurās rīcībā ir daudz mazāk juridiska piespiedu līdzekļu
un kuras galvenais spēks ir pasaules "opinion", vēršas
labvēlīgi un paklausīgi noskaņota sabiedrības doma.

Tikai šiemēl prese atbild Tautu Savienībai ar
tāda paša pretmīlestību. Lielā politiski notikumi un
sensacionāli starpgadījumi gan atbalsojas presi ar lielu
pretmīlestību... Bet desmitas desmitādas no Tautu Savienības
un tās iestāžu un citu orgānu darbības - patš īstēnas
sūnais darbs, kas T. S.-ai šādā liņā šim labāko attaisnojumu
tas paliek presi neminēts, nenoskaidrots, un plaša publika
- "tauta" - no tā šiemēgi maz zina. Tadot arī Tautu
Savienība plašai publikai ir parstama vairāk tikai
vāda pēc. ~~Šādas ir visām šīm latvījām un latvījām
presij, vēl vairāk vēl par daudzu citām tautas presi un
sabiedrību~~ Šai ziņā bij zīmīgs seksošais. ^{1908. gada} Šā mēneša gadsimārtējās
Rokstarpīgās ~~un šīs mēneša~~ Tautu Savienības pilsēsapulces

laurkā Ziemeļu Reformācijas zāles galerijas un Kultūri
būda zem simtiem preses pārstāžu no visas pasaules
/stāsta, ka to bijis pie 800, no kurām tikai maza daļa fusi
/stāsta, ka to bijis pie 200, un katrā ap Vācijas

Kārļa Duceņa
rokraksts.
Tautu Savienība
un prese

22.

Neatkarīgi no tā, vai atzīstam agresiju par starptautisku noziegumu, vai arī uzskatām to par prettiesisku illegālu aktu, nevienā gadījumā agresija nevar dot agresoram titulu uz iegūto teritoriju. Tādos apstākļos atzīšanai būtu jāizpilda jauna funkcija – jādod agresoram tituls, kura viņam nav. Līdz šim tika atzīts, ka atzīšana var izdziedēt defektīvu titulu, bet nav dzirdēts, ka tā būtu varējusi radīt titulu tur, kur tāda nav! [..] Katras valsts pienākums ir respektēt otras valsts suverenitāti. Ja valstis atzītu agresoram titulu uz iegūto teritoriju, tās līdz ar to pārkāptu pienākumu respektēt cietējas valsts suverenitāti un kļūtu par agresoru līdzdalībniecēm.

Mintauts Čakste. Latvija kā starptautiska problēma. Tiesībnieks, 1949, Nr. 7.

23.

Tādēļ, ka Latvijas tauta brīvas nobalsošanas ceļā nav lēmusi par savas suverenitātes atsavināšanu Padomju savienībai, pēdējā to nav ieguvusi. Latvijas suverenitāti Padomju savienībai nevarēja nodot valsts prezidents, valdība vai pat brīvi vēlēts parlaments, nerunājot nemaz par militāras okupācijas un diktatūras spaidu apstākļos “ievēlēto” parlamentu. To varēja darīt tikai pati tauta brīvas nobalsošanas ceļā, jo Satversmes sapulce to tā bija noteikusi. Ar to Satversmes sapulce atstājusi latvju tautai paliekošu, neatņemamu mantojumu. Pat vara to nevar iznīcināt, jo, kā zināms, vara nevar iznīcināt tiesības. [..] Varas apspiests, šis mantojums var gulēt nomākts kā Gaismas pils Burtnieku ezera dzelmē, bet tur tas gaidīs uz stundu, kad tiesības ņems virsroku par varu, lai no jauna paceltos dienas gaismā. Gadi to nevar iznīcināt.

Mintauts Čakste. Satversmes sapulces sasaukšanas dienas atcerei. Latvju Ziņas, Nr.33, 01.05.1946.

24.

Krievu rakstniekam Averčenko ir humoreska par diviem Odesas židiem [...], kas nekādi nevar nopirkt un pārdot viens otram zelta pulksteni, stundām ilgi mocās un gudro, taisās iet pat pie Odesas ģenerālgubernatora, lai tas paņem pulksteni un naudu un tad iedod pirmo – pircējam un otro – pārdevējam. Jo šie divi žīdi viens otram neuzticējās: es tev iedošu papriekšu pulksteni, bet tu man nedosi naudas un aiziesi ar visu pulksteni; un otrs – es tev iedošu papriekšu naudu, bet tu man nedosi pulksteņa [...]. Šie Odesas žīdi nāk prātā, vērojot gadiem ilgās galvas laužīšanas un starptautiskās ticlēšanās Ženēvā un citur plašajā pasaulē ap atbrūņošanās jautājumu un viņa sakaru ar drošības problēmu: kas īsti darāms papriekšu [...] – atbrūņoties, un tad būs visiem drošība, jeb vai papriekš sagādāt drošību, un tikai tad atbrūņoties?

* * *

Bet bez pozitīvas praktiskas skolas tādā organizētā starptautiskā sabiedrībā, t.i., Tautu savienībā, bez tādas peldēt mācēšanas reālos starptautiskos ūdeņos valstis un tautas arī nekad neiemācītos “peldēt”, nekad nevarētu tikt pie šīs skolas, kurai būs tās pacelt uz augstākas starptautiskas sabiedrības stāvokļa. [...] Skola maksā naudu, pūliņus, dod sekmes, dod arī sliktu numuru bēdas. Bet bez skolas pamatīgu izglītību nevar dabūt. Viļņiem ceļoties un krītoties, ar paisumiem un bēgumiem, ar panākumiem un vilšanos, te tālu aizsniedzoties, te ar sāpīgu atsviedrienu atpakaļ, bet visnotaļ līdz šim dūšīgi un izturīgi tautas un valstis iet Tautu savienības skolā, mācās “peldēt”, un visā visumā virzās uz priekšu. Tas ir vēsturiski pareizi uzņemts ceļš, un tas ir galvenais.

Bet neprasīsim jau, lai 10–11 gados, kopš Tautu savienība cenšas pāraudzināt cilvēci, būtu notikuši brīnumi. Tik dziļā necilvēcīgi grūtu apstākļu naktī, kā tagadējā pasaules saimniecības krīze, nabaga cilvēks un nabaga valsts vēl apmaldās, vēl nespēj pacelties uz tiem augstumiem, kādus prasa no ikvienas valsts Tautu savienība. Bet ar to nav teikts, ka tas jau būtu bankrots. Nē, jel, tas ir tikai viens no gadījumiem, kad vēl neizdodas. Blakus lieliem panākumiem Tautu savienībā ir arī lielas neveiksmes. Vai tiešām tas ir tik liels brīnums, ka no tā jātaisa slēdzienu par Tautu savienības varēšanu vispār, kā to jau sāk dzirdēt pasaule?

Tagadējo pasauli un civilizāciju nav iespējams iedomāties bez Tautu savienības. Vienīgi ar viņu ir iespējams mūsu civilizāciju uzturēt un pasargāt no bojā iešanas kādā pasaules katastrofā – jaunā vispasaules karā vai arī vispasaules sociālā (komunistiskā) revolūcijā, jo kā viena, tā otra no šādām katastrofām laikam gan noslaucītu no zemes virsus visu tūkstošgadu civilizāciju un novestu vai nu pie senču alām, vai arī pie kādas zemākas rases kundzības pār pasauli. Ir nesaprotama tā vieglprātība un nezināšana, aiz kuras Tautu savienības kredītu grauž pat cilvēki un virzieni, kas stāv uz mūsu civilizācijas pamatiem. [...] Tautu savienība dzima ne izprātotā un iepriekš sagatavotā brīdī, bet tādā stundā, kādu vēsture ar lieliem notikumiem tam bija nolikusi: pēc lielā kara un viņa šausmām izmocītā cilvēcē. Valstis un tautas vēl nebija un tagad vēl nav izaugušas līdz organizētai sabiedrībai, kas prasa spēju jo bieži pacelties vispasaules kopīga labuma augstumos, tālu pāri nacionāliem egoismiem.

Kārlis Ducmanis. *Tautu savienības darbs. Burtnieks, 1931, Nr.3, 194., 204., 208.lpp.*

25.

Uzticības krīze – kas reizē ir tiesiskās apziņas krīze – turpinās tomēr, uzticības trūkums nemitas. Šīs savstarpējās uzticības pamatos ir – cieņas un respekta mazināšanās uz tiesībām pasaulē sakarā ar to, ka mazinājusies vai pat izzudusi paļaušanās uz tiesību spēku pie tām tautām un pie tiem ļaudīm, kas paši par sevi būtu gatavi ievērot tiesību priekšrakstus, ja vien citas tautas un valstis un citi cilvēki tos pa vecam cienītu un respektētu. [...] Tiesības un morāle jau ir divas māsas kopīgajā namā, ko sauc par ētiku, māsas, kas abas tērptas pienākuma drānās: vienai ar tiesisku prasību saistīts pienākums (*obligatio attributa*), otrai – brīvs un tikai iekšķīga skubinājuma nests pienākums (*obligatio libera*).

Augstāka Dieva dāvana – cilvēka brīva griba un brīva iespēja izvēlēties starp labu un ļaunu – uzliek arī augstu atbildību kā katram no mums, tā arī tautām, valstīm un valstsvīriem, kam lemts taisīt vēsturi lielos civilizāciju krustceļos.

Ideja, ka tiesībām būs stāvēt augstāk par spēku (*le droit prime la force*) vai, citādi izsakoties, ka spēks nekad nedrīkstētu kalpot citam kam kā vienīgi tiesībām, – šī ideja izsaka pamata principu pašai skaitā mazu tautu un valstu pastāvēšanai.

Kārlis Ducmanis. *Tiesiska kultūra un modernā diplomātija. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Kriminālistību biedrības izdevums, 1939, 106., 123.–124.lpp.*

26.

Daudz lielāks praktiskas iedarbības svars juridiskai doktrīnai ir starptautiskās tiesībās un starptautiskā dzīvē, starptautiskā sabiedrībā. Te juridiskais talants izpaužas, nākdams no visādu tautu avotiem, un nemanot izlauž sev ceļu savienotiem spēkiem. Kur pietrūkst vieniem, tur nāk talkā citi. Bet galvenais ir tas apstāklis, ka starptautiskai sabiedrībai nav kopīgas likumdošanas, un tā tad iztrūkst taisni tās varas, kura tiecas saņemt savās rokās vienvadību un hegemoniju visā pozitīvu tiesību jaunradīšanā. Gribot negribot jāklausa uz tiem pieturas punktiem, ko sniedz mācītās jurisprudences doktrīna [..]. Tiesu prakse vēl ir par jaunu un lielā aprobežotu, lai pienācīgi barotu starptautisko tiesību avotus.

Kārlis Ducmanis. *Likumdošanas elementi un likumu sagatavošana. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1932, Nr.7/8, 197.lpp.*

27.

Latvietis vienmēr bijis nenogurstošs cīnītājs savu privāto tiesību laukā un tādām viņam arī jāpaliek, jo ne par velti lielie tiesību veidotāji romieši saka, ka tiesības ir tikai tiem, kas tiesības aizstāv. Arī mūsu tautas pakļautība terora varai dzimtenē ir tikai šķietama un tai varmācīgi uzspiesta. Fiziskā pārspēka priekšā bija jāpiekāpjas, bet tāpēc tauta nav atteikusies no savām tiesībām, nedz zaudējusi savu možo brīvības garu.

Pēteris Leitāns. *Beztiesību laikā. Tiesībnieks, 1947, Nr.1.*

28.

Mēs atrodamies pie civilizētām tautām un baudām lielo rietumdemokrātiju aizsardzību, tāpēc izlietosim visus spēkus, visu gudrību, lai palīdzētu mūsu tautiešiem. Uzstādīsim par sava darba galveno mērķi – atgriešanos dzimtenē.

Pēteris Stērste. *Uzruna Latvijas Centrālās padomes sanāksmē Vičburgā. Tēvzeme: Latvian Newspaper, Nr.40, 05.06.1946.*

Leenijamē Kaudzīt rīgs!

29. Oktobri Rīgas Apgabala tiesa pieņēma Pavalsts
 tiesas tiesā mehānu. Krepstīpabūvniecības - tā ka
 tāms to ir darība, ka arīšam tieši krepstīpabūvniecības
 izlaidis tārsi bez pabalstiem. Pēc tam ir doks
 ceļveidības izlaidis tārsi un es jau izpildā mēģinā
 pabalstiem. Kā aklātais of izlaidis tārsi, to ceļveidības
 ka man bijis ja ceļveidības tālsai pabalstiem, ka arīšam
 šķūnēta krepstīpabūvniecības, tad tas jau pabalstiem izlaidis
 of 18 rubļu. Kā izlaidis tālsai šķūnēta krepstīpabūvniecības
 of 63 rubļu 75 kop. Kā izlaidis krepstīpabūvniecības - ja arīšam
 krepstīpabūvniecības un arīšam pabalstiem manu honorāru izlaidis
 140 rubļu. - Tā tad ceļveidības vēl manu honorāru par
 lētā krepstīpabūvniecības Rīgas Apgabala tiesas Pavalsts tiesā
 ja ceļveidības of šķūnēta mēģinā. Tārsi lētā krepstīpabūvniecības
 pabalstiem Pavalsts tiesā - pie kam es biju biju šķūnēta
 šķūnēta ceļveidības of šķūnēta šķūnēta 10-30. Novembrī:
 šķūnēta šķūnēta of šķūnēta šķūnēta un šķūnēta ar
 šķūnēta šķūnēta es ceļveidības Rīgas.

Ar cieņu pabalstiem

Ar ed. N. P. P. P.

Kārļa Ozoliņa
 rokraksts.
 Vēstule
 Reinim Kaudzītem

Rīga 31. Okt. 1902

Persūnam

Zēnijamā Kaudzīt kgs!

29. Oktobri Rīgas Apgabala tiesa pieņēma lēmumu
Lijas Tetļa mājās. Krepstīnā pabalinais nep
Laur to ir gerība, ka arī jau Lēlna k
iflaidis Lāuri kof pabalinais. Spēcīman
cepreesphija nēpīt dīphana au es jau if
pafēlējū. Kār a lēceas mē iflophana, to
ka man bija ja cepees palātai pēhifēde, ka
Kunneka Kōstēfai, tad Lās jau pabalinais
of 18 rubleem. Mēf ifdewana lēf fēfai dēnai fēfēfai
of 63 rub. 75 kps. Kār fēf Kōrōfēfēfai - ja nē būs jama
Krepostpabalinais an arto papiis eere, nēpēt manū honorarū ifēfēfai
140 rub. - Tā tad cevefēfēfai wehl manū honorarū pāv
Lēfēfēfēfai pēfēfēfai pēfēfēfai pēfēfēfai pēfēfēfai

TIESĪBKULTŪRA

12

Conjunctio transitive

of the Latin language. The Latin language is a very ancient language, and it is one of the most important languages of the world. It is the language of the Romans, and it is the language of the Church. It is the language of the Pope, and it is the language of the Cardinals. It is the language of the Bishops, and it is the language of the Priests. It is the language of the Monks, and it is the language of the Nuns. It is the language of the Kings, and it is the language of the Queens. It is the language of the Emperors, and it is the language of the Empresses. It is the language of the Nobles, and it is the language of the Knights. It is the language of the Merchants, and it is the language of the Soldiers. It is the language of the Farmers, and it is the language of the Laborers. It is the language of the Poets, and it is the language of the Philosophers. It is the language of the Scientists, and it is the language of the Artists. It is the language of the Lawyers, and it is the language of the Doctors. It is the language of the Judges, and it is the language of the Clergy. It is the language of the States, and it is the language of the Nations. It is the language of the World, and it is the language of the Universe.

29.

Galvenais līdzeklis, kas spējīgs vissekmīgāki iznīcināt katras noziedzības, arī nepatiesu liecību dīglus, ir indivīda pareiza audzināšana, izglītība un gara kultūra. Šajā ziņā nevaru piekrist antropoloģiskās skolas piekritēju ieskatam, ka nozieguma cēloņi meklējami vienīgi cilvēka iedzimtā noziedzīgā dabā. Noziedzīgas tieksmes cilvēkā rada sadzīves apstākļi, kādos indivīds audzis un garīgi attīstījies. Jau no mazām dienām bērnu vecākiem un audzinātājiem pienāktos iepotēt bērnos apziņu, ka meli ir ļaunums, ka melot nedrīkst, par ko jāsaņem bargs sods. [...] Jaunatnes audzinātāju un vadītāju uzdevums ir audzināt jaunatni mīlestībā pret savu valsti un tautu, iedvest tiem cienību un bijību pret visiem valsts iestādījumiem, arī pret tiesu.

Ja dibināti apgalvo, ka veselā miesā ir vesels gars, tad varam tālāk apgalvot, ka tikai garīgi veselā, tikumiski nevainojamā cilvēkā nevarēs ieperināties un attīstīties arī tie dīgli, no kuriem izaug noziegumi.

Jānis Balodis. Nepatiesa liecība kā pretdarbība tiesai. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2, 430., 431.lpp.

30.

Nav jāaizmirst, ka tiesiskai dzīvei, praksei un zinātnei jāņem dalība un tās faktiski arī ņem dalību sīkākā tiesiskās kārtības izveidošanā. Augstais un grūtais tiesas uzdevums izpaužas taisnības realizēšanā tiesību robežās.

Vladimirs Bukovskis. Civilprocesa mācību grāmata. Autora izdevums, 1933, 125.lpp.

31.

Pie Tieslietu ministrijas nodibināta sevišķa komisija jauna civilkodeksa izstrādāšanai. [...] Uzsākdama savu svarīgo un nopietno darbu, komisija neatrod par vēlamu strādāt viņu noslēgtībā un slepenībā. Bez šaubām, iedzīvotāji ir ieinteresēti jau iepriekš zināt vienus vai otrs vispārējus principus, pieņemtu sistēmu vai tos tiesiskos institūtus, kas var būt par pamatu jaunajam civilkodeksam, kura normas regulēs visu iedzīvotāju savstarpējo attiecību tiesisko aploku. No otras puses, arī komisija ir ļoti ieinteresēta paša darba laikā kādreiz saņemt no iedzīvotāju vidus atsauksmi par savu darbu un aizrādījumus uz pieņemto principu nākšanu vai nenākšanu ar iedzīvotāju dzīves prasībām. Tādas savstarpējas dzīvas uzskatu izmaiņas ceļā komisijā ieplūstu viņai visai vēlamā dzidra dzīves straume.

Vladimirs Bukovskis. Jauna civilkodeksa izstrādāšanas komisijas darbība. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1920, Nr.2/3, 90.lpp.

32.

Spēcīgā esošs likums, ko tauta nepiemēro un pastāvīgi apiet, grauj valsts prestižu un cieņu pret likumu.

Kā pareizi atzīmējis Šveices civilkodeksa galvenais izstrādātājs prof. Hubers, izdodamam likumam vajag izrietēt it kā no attiecīgās tautas domām, sirds un tiesību apziņas. Nekāda svešu tiesību imitācija, nekāda zinātne vai fantāzija te nespēj atvietot tautas pašas dzīvības nervu. Tikai sakarā ar attiecīgās tautas tiesisko dzīvi var uztvert to slepeno balsi, kura norāda pārejas ceļus tautas tiesību tālākai attīstībai.

Ja izejam no tā principa, ka ģimenes galvenais uzdevums ir uzstādīt uz kājām un dot sabiedrībai jaunu, veselu, stipru un darba spējīgu locekļu paaudzi, tad uz valsts un sabiedrības, kas ir sevišķi ieinteresēti, lai ģimene izpilda šo svarīgo uzdevumu, guļ pienākums ar visiem līdzekļiem nākt talkā pārdzīvojušam laulātam un atvieglot viņam šo uzdevumu, kas kļuvis ievērojami grūtāks sakarā ar tēva vai mātes nāvi.

[..] ja ievērojam, ka normāla ģimene satur sevī veselīgākos tikumiskos principus nepilngadīgu ģimenes locekļu morāliskai apvienošanai un savstarpējam atbalstam arī pēc tam, kad tās atsevišķi locekļi sasnieguši pilngadību, tad jāatzīst, ka visam, kas var sekmēt tādu [mantojuma] apvienošanu, jāpiegriež sevišķa uzmanība un pret to jāizturas labvēlīgi.

Vladimirs Bukovskis. *Latvijas mantojuma tiesību projekts. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1929, Nr.11/12, 370.lpp.; 1930, Nr.1/2, 59.lpp.*

33.

Ņemt pēc burta kādu likumu, it īpaši ja tas ir izdots sen atpakaļ, pie citiem apstākļiem un pie citām juridiskām doktrīnām, vienmēr ir aplam un nejuridiski. Visa tiesību vēsture un attīstība ir progress no kazuistiskas uz vispārīgumu un vijīgumu. Bet vēl aplamāk ir pieķerties burtam tad, kad pašā likumu sistēmā nav konsekventi izturētas vienības un jēdzienu skaidrības. Vispār burta kalpība ir mūsu Latvijas valsts iestāžu vājā puse. Tā nav savienojama ar augsti attīstītu tiesisko kultūru, jo ir atbalss no zemākām tiesību kultūras pakāpēm.

Arī Senās Romas juristu (*juris prudentes*) atzinumiem *responsa prudentium* – tiesību jautājumos gan nebija formāli saistoša spēka (dažreiz tādu tam piešķīra ar īpašu ķeizara pavēli), taču tomēr tāds spēks bij faktiski, *de facto*.

Kārlis Ducmanis. *Aktu likumības apliecināšana, dokumentu legalizācija un notariālās funkcijas Latvijas pārstāvētās ārzemēs. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1928, Nr.1/2, 45.–46.lpp.; 1928, Nr.4, 118.lpp.*

34.

Pārspīlēta ražība likumdošanā nereti var būt arī zemas juridiskas kultūras sekas – zīme par nemācēšanu izlīdzēties ar juridiskiem palīgīdzekļiem un ar juridisku tehniku, būvējot tālāk uz labieģūtiem veciem celmiem tiesību zālāinās ganības.

Jāpiemin kāds labi pelnīts auglis, ko sniedz augsta juridiskā kultūra: dažas acīmredzamas plaisas un tehniskas nepilnības likumā, no kādām nav garantēta neviena likumdošana pasaulē, jo brīnišķīgā kārtā Skandināvijas tautu praksē nerada trauksmes, ne maldu teku – tāpēc ka juridiskā intuīcija vai talants neļauj nekur nomaldīties, atrod īsto ceļu, praksē piepilda doto attiecību ar adekvātu saturu. Tāpēc arī reiz dota pozitīva norma spēj turēties ilgi, viņas celms apaug ar veselā prāta juridiskām atvasēm.

Kārlis Ducmanis. *Likumdošanas elementi un likumu sagatavošana dažās ārvalstīs. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1932, Nr.7/8, 196., 201.lpp.*

35.

[..] karš ir mežonības izpaudums starptautiskā sabiedrībā, un ne tikvien aiz faktiskas postīšanas un asinsizliešanas. Taisni karš atklāj jo skaidri to lielo ētisko vērtību un autoritāti, kas piekrīt tiesībām, – ja pat atsedz plīvuru, kas ikdienas dzīvē traucē saprast un atzīt tiesību un vispār ētikas (t.i., tiesību un morāles) dievišķo sākotni, no kurienes pa cilvēka gara dievišķās dzirksteles kanāli šī debess dāvana pie mums ir svētīdama nolaidusies. Tiklīdz šo dievišķo dāvanu atmet un apsmej, uzsākot karu vai citu varmācību, tūlīt ierodas mežonības stāvoklis, jo nu tiek atrauta šīs debesu dāvanas svētība. Cilvēku ilgas pēc miera ir dvēseles ilgas pēc pazaudētās svētības, kā kāda krituša eņģeļa slāpes pēc kādreizējas labākas sabiedrības Dieva valstībā, nekā tā sabiedrība, kurā tas nu ir nonācis Lucifera valstībā.

No dievišķās dzirksteles cilvēka garā iedegtas, pa ētiskās sirdsapziņas kanāli uz mums runādamas un savus kritērijus suverēni uzspiezdamas, arī tiesības (un taisnība), tāpat kā pēc Bībeles liecības pats Dievs Kungs, neļaujas apsmieties, vismaz uz ilgu laiku ne. Kā asinis Ģetes “Faustā” ir “īpatnēja sula”, tā arī tiesību (un vispār ētikas) apziņai cilvēka psihē piemīt īpatnējs dinamisms, savs eksplozīvs iekšējs spēks un loģika, ar kuru nevar jokot. Ikviens, kas kaila spēka augstprātībā iedomājas, ka to var gan nesodīt, agrāk vai vēlāk rūgti vilas – gan nākdams, gan nenākdams caur vēstures mācībām pie prāta.

Ir dzirdēts tiesību zinātnē un valstu praksē, ka tur, kur nav ārējas piespiedu varas un ārēji nosacītu sankciju aparāta, tur nav arī “īstu” tiesību, vai vispār nav tiesību. Tie ir lielākie maldi, kādi tiesību un valsts zinātnēs bijuši. Tas nozīmē – aizjūgt arklū priekšā zirgam. Tiesības pašas sevī jau nes sankciju un piespiedu tendences un motivāciju, ar savu pašu iekšējo imperatīvi – atributīvo uzbūvi, spēku, autoritāti, kas prasa saistību pildīšanu un protestē, kad tās pārkāpj vai nepilda. Ja nebūtu šī pirmdotā garīgā spēka, kurš tiecas materializēties ārējos piespiedu varas aparātos, tad nebūtu arī nekādas atbalss sabiedrībā pret tiesību pārkāpumiem, nebūtu nostāšanās vienā vai otrā konflikta pusē.

Kārlis Ducmanis. Kara un miera jautājumi pēc veclaiku un jaunlaiku starptautiskām tiesībām. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.3, 745.–746., 761., 804.lpp.

36.

Skandināvijas valstīs, kuras pašas ir visai vecas, arī likumi bieži uzglabājas visai veci, un tur nesteidzas izšķirt katru radušos juridisku vajadzību ar jaunu likumu vai ar papildinājumu un pārgrozījumu kādā likumā utt. Priekš tā ir tiesas, juristi un tiesību zinātne, lai praksē un iztulkošanas ceļā aizpildītu radušos robus vai radītu šai organiskā ceļā jaunas tiesības; protams, tas prasa zināmu augstumu tiesiskā kultūrā, bez kura tas būtu riskanti, resp., vispār nekas nerastos, un katrs bailīgi turētos pie likuma burta, un tādām aptrūkstot, likumdevējam būtu vien jāsteidzas palīgā ar kādu papildinājumu vai jaunu normu.

Kārlis Ducmanis. *Momenti no interskandināviskas juridiskas sadarbības. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.1, 326.lpp.*

37.

Tiesības un morāle abi ir pienākuma motīvi un abi kopā sastāda ētiku. Starpību starp šīm abām ētikas nozarēm dod pienākuma specifiskās īpatnības. Morālais pienākums ir brīvs un ar prasību nesaistīts pienākums, *obligatio libera*, kas vienīgi iekšēji skubina uz zināmu darbību, piemēram, želsirdības darbos, cilvēku mīlestībā, vispār tajā laukā, ko aptver Kristus mācība un citu augstu cilvēces labotāju mācības. Tiesiskais pienākums turpretim ir nebrīvs, ar otras puses prasību saistīts pienākums, *obligatio attributa*, kad prasošā puse tīko pēc pienākuma subjekta darbības kā pēc kā “sava”, ko tai “pēc tiesībām pienākas dabūt”.

Ētika (tiesības un morāle) un estētika ir principiāli – normatīvi pārdzīvojumi cilvēka emocionālā dvēselē: tie nelūko ne pa labi, ne pa kreisi, ne pēc labuma, kas par to būs, bet skubina uz zināmu rīcību kā tādu, vienalga, ko par to saka lietderība vai egoisms.

Kārlis Ducmanis. *Reformācijas kustība tiesību zinātnē. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1934, Nr.3/4, 70., 72.lpp.*

38.

Arī nemaz neveicot veikalisku uzņēmumu darīšanu un nemaz nenākot sakarā ar banku kontiem, vekseliem, aizņēmumiem, obligācijām u.t.t. – miljoni cilvēku ikdienas dod un izlieto kredītu kā savstarpēju uzticēšanos civilās sabiedrības tekošā dzīvē, visās attiecībās ar līdzcilvēkiem. [...] Bez tāda “kredīta” vienkārši nevarētu dzīvot, elpu vilkt, soli spert, kustēt, vispār kaut ko darīt, vai paciest, vai no kaut kā atturēties. Deviņdesmit deviņi no simta dod un ņem šādu ikdienas kredītu, pašiem nemanot un neapzinoties, un taisni tas piešķir stabilitāti miljonu cilvēku sadzīvei un rīcības līnijām civilā sabiedrībā. Tāpat kā ātru un drošu gaitu dod tikai tāda soļošana, kur nedomā, kā nākamo soli spert, bet kur tas sokas “pats no sevis”, nemaldīgi – automātiskā plānveidībā. Te netaisās pa vidu brīžiem pārgudrais prāts un daždien kaprīzā griba.

Viss vairums cilvēku nemaz nezina, ko īsti likums tiem nodrošina un sola – un ko otram, citiem. Tomēr viņi rīkojas plānveidīgi un pēc tiesībām, pie tam izejot no tās pašas (gandrīz vienmēr neapzinātas) prezumpcijas par līdzcilvēku godīgumu un labu ticību. [...] Civillikums ar savu pirmo pantu ne par velti un ne aiz nejaušas iedomas pasludina šo civilās sabiedrības savstarpējā kredīta stūrakmeni: “Tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības”.

Nevienas lietas nevar nopirkt ne pārdot – arī šī spalvas kāta ne! – apzināti vai (visvairāk) neapzināti neķeroties pie kredīta plašā, valodnieciski pilnasinīgā un adekvātā nozīmē. Tas ir – iziet no labas ticības un drošības prezumpcijas, ka [...] godīgi cilvēki ir norma, regula, bet negodīgi – izņēmums. Pārdevējs pūlas sameklēt, ietīt, nogriezt audekla gabalu, palaižoties, ka kunde nelauzīs norunāto pasūtījumu, resp., Pirkšanas priekšlikumu, nepametīs atdalītu preces gabalu, [...] neaizies precī neņēmis [...], nepazudīs nesamaksājis. No viņa komijs neprasa, lai noliktu iepriekš kases depozītā pirkšanas summu; lai papriekš samaksā, pirms kā nogriež drēbes gabalu, sāk meklēt precī, ietīt, nodot rokās. Pirms pirkšanas summas samaksas pircējs nepiesauc lietpratēju, kas pārbaudītu, vai precei ir apsoltā kvalitāte un bonitāte.

Kārlis Ducmanis. *Tiesiskā kultūra un modernā diplomātija. Rakstu krājums “Darbam un tiesībām”. Latvijas Krimināliesību biedrības izdevums, 1939, 113.–115.lpp.*

39.

Tiesības lietojamās un pienākumi pildāmi tā, kā to dara ikviens krietns un labs namatēvs [...] – šis princips ir pacelts uz visaugstākā pjedestāla kā Civillikuma organizācijas normu pats pirmais pants, un tā tad visi pārējie likuma panti it kā atrodas šī vadošā principa aizsardzībā un ietekmē. [...] Pie tiesu iestādēm sastāvošiem darbiniekiem, kā notāriem un it īpaši plašās advokātu korporācijas locekļiem un citiem, te atklājas visplašākās iespējamības raudzīties, cik no viņiem atkarājas, lai minētais labdabīgas sadzīves bauslis ieviestos un nostiprinātos dzīvē. Te viņiem pildāma svarīga sūtība (misija). [...] Visu valsts pilsoņu pienākums ir turēt šo ievadbausli, bet tiesu iestāžu uzdevums – paralizēt šī baušļa pārkāpēju nodomus, protams, pēc labiem apsvērumiem un formālu iespējamību robežās.

Jaunais Civillikums nodibina ne tikai vienu visā valstī, bet arī vienādu priekš visiem valsts iedzīvotājiem privāttiesisku stāvokli. Šāda privāttiesību vienādošana (unifikācija), kas nepazīst iedzīvotāju šķirošanu pēc atsevišķiem tiesību stāvokļiem atkarībā no dzīves vietas vai nodarbības, bet nostāda visus iedzīvotājus valstī uz vienāda formāla pamata arī privāttiesību laukā, ir faktors, kas ne tikai ievērojami vienkāršo un atvieglo civillikumu piemērošanu, bet droši vien būs arī svarīgs elements tanī lielā, valstspolitiski svarīgā konsolidācijas procesā, kura mērķis ir sakausēt visus Latvijas valsts iedzīvotājus vienotā tautā, bet vienota tauta ir valsts stipruma jo vērtīgs komponents.

Romiešu tiesību institūti visos laikos ir bijuši stiprākais balsts tam pamatam, uz kura ir varējuši attīstīties un nostiprināties Eiropas kultūra, un nu arī Latgale ir padota pēc latvju tautas garīgās sejas un līdzības modernizēto romiešu tiesību labdabīgam iespaidam privāttiesisku atziņu izkopšanas jomā, kāds apstāklis formāli atvieglots Latgalē sadzīves apstākļu taisnīgāku kārtošānu civiltiesību plāksnē, bet tas, savukārt, ir drošākais pamats šīs skaistās zemes kulturālā līmeņa straujākai celšanai.

Aleksandrs Cubens. *Uzruna Civillikuma atklāšanā. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalmis, 1938, 58.–60.lpp.*

40.

Tiesiskā valstī pār visu stāv Satversmes likums, kuram jāvalda kā augstākai bezpersoniskai varai un pēc kura jādarbojas visiem valsts varas orgāniem. Satversmes noteikumu neizpildīšana grauj likuma cieņu un autoritāti.

Jānis Kalacs. *Par jautājumu par tiesnešu apstiprināšanu.*
Jurists, 1930, Nr.2, 4.-5.lpp.

41.

Tiesībām seko beztiesiskais, un tā tas turpināsies, kamēr vien zeme ceļos ap sauli – saka viens no lielākiem tiesību filozofiem. Tas nozīmē, ka arī cīņas tiesību dēļ turpināsies vienmēr un visur. Bez tiesībām nav brīvības.

Pēteris Leitāns. *Beztiesību laikā. Tiesībnieks, 1947, Nr.1.*

42.

Visas tiesības pastāv tādēļ, lai kopā un saskaņā ar morāli nokārtotu sociālās attiecības starp cilvēkiem, dodot šīm attiecībām kārtējo virzienu un pēc iespējas aizsargājot tās no konfliktiem. Cilvēku sociālās attiecības tikai mazākā daļā izceļas pašas par sevi: pa lielākai daļai tās rada cilvēki, rīkodamies dažādos nolūkos. Tā tad šādas sociālās attiecības uzskatāmas par cilvēka darbības rezultātu, kura savukārt izteicas satiksmē un materiālu labumu apgrozījumā.

Augusts Lēbers. *Tirdzniecības tiesību pārskats.*
Valtera un Rapas akc.sab. izdevums, 1926, 5.lpp.

43.

Civiltiesību iedarbības priekšmets nav vienīgi pilsonis ar viņa privātām, dažkārt egoistiskām, interesēm. Civiltiesību iedarbības priekšmets ir arī visa sabiedrība kā tāda, ar visa pilsoņu kopuma interesēm. Neskaitāmās pilsoņu privātās intereses savā kopumā un koordinācijā sastāda plašo sabiedrisko interesi, kura liek vērtībām rasties, mantai apgrozīties un novietoties pēc dzīves vajadzībām. [...] No civiltiesību viedokļa katrs pilsonis var iekārtot savu dzīvi, kā viņam tīk: viņš var krāt mantu, var arī nekrāt, var slēgt līgumus, var arī neslēgt. Tomēr pie šādas šķietamās brīvības katrs civiltiesību subjekts drīz vien mana, ka civiltiesību sistēma tā konstruēta, ka tā izsauc motīvus prātīgai un sabiedriski derīgai rīcībai un nemanot spiež pilsoni savu darbību pieskaņot vispārības interesēm un nodibinātai kārtībai.

Civiltiesībām ir arī audzinoša nozīme. [...] Mācot rūpīgi apieties ar svešu mantu un tiesībām, turēt brīvi dotu vārdu un arī tiesības izlietot tā, ka netiktu skarts vispārības labums. Civiltiesības netiekvien izšķir konkrētus interešu konfliktus, bet arī iepotē pilsoņos tiesiskās solidaritātes apziņu, pieradinot viņus pie domas, ka civiltiesību noteikumi ir doti vispārības interesēs, lai pastiprinātu pilsoņos tiesiskās drošības sajūtu.

Likums, paliekot par tautas tiesiskās atziņas sastāvdaļu, ir ne tikai tiesiskās motivācijas līdzeklis individuālai vai masu rīcībai, bet ir arī audzināšanas līdzeklis, jo likums nemanot veido un uzlabo cilvēka raksturu, izskaužot tādas rakstura īpašības, kas ir traucējums saskaņotai kopdzīvei. Labu likumu audzinošā ietekme izdara to, ka tautas tiesiskā apziņa paliek arvienu bagātāka, kulturālāka, vairāk piemērota kopdzīves prasībām un ideāliem, un katram jaunam likumam jāizdara jau mazāks spiediens uz tiesisko apziņu, lai panāktu no pilsoņiem sabiedriski derīgu rīcību.

Tādā kārtā, vispirms, likumdevējs uzsver tiesību audzinošo nozīmi un griežas pie pilsoņu labās gribas, pilsoņu sirdsapziņas, bez kāda tieša priekšraksta, bez kādas sankcijas par atgādinājuma nepildīšanu. Bet arī no likumu piemērošanas viedokļa 1.pantā izteiktais labās ticības princips var būt derīgs visas tiesību sistēmas apgaismošanai un kā svarīgs korektīvs ārkārtīgos gadījumos. [...] Šis princips palīdzēs noteikt robežas tiesībām, kur likums tās nav noteikti apzīmējis, kā arī dos tiesnesim vadošu norādījumu lietās, kas jāizšķir pēc tiesas ieskata. Jaunā civillikuma 1.pants nav nekāds patstāvīgs pilsoņu tiesību avots, bet šā panta princips var izvērsties par spēcīgu tiesību ideju, kas var sekmēt taisnprātību cilvēku attiecībās un sadzīvē.

Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību reforma Latvijā. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939, 145.–146., 166.lpp.*

44.

Civiltiesību pareizam raksturojumam nepietiek ar aizrādījumu uz pilsoņu privāto interesi. Jāuzsver arī civiltiesību organizējošā loma sabiedrībā un šo tiesību audzinošā ietekme uz tautas tiesisko apziņu. Mums šķiet, ka, sargājot pilsoņu privātās intereses, civiltiesības reizē sargā arī visas sabiedrības intereses. [...] Ja publiskās tiesības organizē valsts dzīvi centralizēti, tā sakot “no augšas”, civiltiesības to pašu dara decentralizēti, tā sakot “no apakšas”, un, apvienojot un ievadot kopējā gultnē neskaitāmās sīkās privātās intereses, no kā sastādās tautas ikdienišķīgā dzīve, civiltiesības rada bāzi, uz kuras darbojas publiskās tiesības.

Civiltiesību sistēma tā konstruēta, ka tā izsauc motīvus prātīgai un sabiedriski derīgai rīcībai un nemanot spiež pilsoni savu darbību pieskaņot vispārības interesēm un nodibinātai kārtībai. Viņš redzēs, ka izdevīgāk ir nevis šķiest mantū, bet to pieturēt, jo civiltiesības garantē viņam zināmas īpašnieka priekšrocības [...], ka viņa uzkrātā manta nezudīs ar viņa nāvi, bet viņš to varēs atstāt saviem tuviniekiem. No civiltiesībām viņš mācīsies, ka ir neizdevīgi aizskart svešu mantu vai tiesības, nemaksāt parādus, nepildīt līgumus, pieļaut nokavējumus utt. Tādā kārtā civiltiesības, nevienam neko tieši nepavēlot, ar savām garantijām un pamudinājumiem, kā arī norādījumiem uz neizdevīgām sekām nemanot vada civiltiesiskā subjekta rīcību, izsaucot viņa motīvus par labu sabiedriski derīgai saimnieciskai rīcībai.

Labiem likumiem ir svarīga audzinoša nozīme, sevišķi, kas attiecas uz tautas tiesiskās apziņas izkopšanu. Arī civiltiesības ar visu savu sistēmu, kas diendienā kārtu neaptverami daudzās privātās intereses tautas dzīvē, izdara to pašu audzinošo darbu, mācot rūpīgi apieties ar svešu mantu un tiesībām, turēt brīvi dotu vārdu un arī tiesības izlietot tā, ka netiktu skarts vispārības labums. Kas izprātīs civiltiesību sistēmu, tas redzēs tajā it kā savstarpēju garantiju kopdzīvē: “kā es darīšu, tā man atdarīs, un ja es labi darīšu, tad ir pamats domāt, ka arī citi man labu darīs”. Ja kāds neturēs doto vārdu, nemaksās parādus un ar to iepotēs savā apkārtnē uzskatus, ka vārds nav jātur, parādi nav jāmaksā, tad tas attriebsies viņam pašam, kad tam savukārt būs kas jāprasa no citiem.

Tā tad civiltiesībās jāsaskata kaut kas vairāk nekā acumirklīgo interešu kārtošana: tās dod drošības sajūtu, ka, ja visi rīkosies tā, kā tās nosaka, tad arī atsevišķas privātas intereses aizsardzība nozīmē vispārēju labumu. Būtu ideāli, ja katrs darītu to, ko vajaga, bez kāda spiediena, tā sakot, no laba prāta, un nevien savos pienākumos, bet arī tiesību izlietošanā mestu skatu uz vispārības labumu. Varbūt šis ideāls vēl ir tālu, bet civiltiesības paver tam ceļu, izceļot godīgas rīcības nozīmi.

No sīko saimniecisko interešu strautiņiem saplūst kopā tā lielā interešu straume, ko mēs saucam par tautas privāto saimniecību. Šīs saimniecības pareiza funkcionēšana lielā mērā atkarīga no tā, cik patstāvīgi ir tie daudzie privāttiesiskie saimnieki, no kuru patstāvības atkarājas viņu uzņēmības gars un atbildības sajūta. [...] Pārāk liels publisko tiesību spiediens uz civiltiesībām var likt izsīkt šo saimnieku darbībai, lautz viņu iniciatīvu un pašdarbību. Bet, no otras puses, neskaitāmie privātie saimnieki [...] nevar vienmēr saredzēt, kurp viņus nes tā lielā straume, ko apzīmējam par tautas privāto saimniecību. Šīs straumes virziens un tās regulēšanas vajadzība vislabāk saredzama valsts varai, kas dod norādījumus savās centralizētās publiskās tiesībās. Bez šāda norādījuma šie privātie saimnieki var dažu labu reizi justies kā bez stūres un dažā kritiskā situācijā var pat aiziet bojā.

Daudzie privātie saimnieki, brīvi darbojoties savās saimnieciskās interesēs, tomēr atrodas it kā zem vienas publiski – tiesiskas cepures, kas viņus apvieno vadībā, un taisni pašu interesēs viņiem jāuzklausās, ko saka publiskās tiesības par kopēju labumu. Šāda publisko tiesību iespiešanās privāttiesiskajā laukā tomēr nav uzskatāma par civiltiesību principiālu noliegšanu, bet par abu sistēmu koordinēšanu valsts un pilsoņu kopuma interesēs.

Ideja par to, ka civiltiesības nevis akli seko privāto interešu brīvai spēlei, bet koordinēti vada tās kopuma interesēs un sadarbībā ar publiskām tiesībām organizē valsts dzīvi, var būt svarīga arī tiesnešiem, kad tie dzīvē piemēros jauno civillikumu. Gan domājams, ka 90% gadījumos paši pilsoņi tiks galā ar jaunā civillikuma piemērošanu un atradīs tajā spēcīgu tiesiskās motivācijas līdzekli savu interešu saskaņošanai, un tikai 10% no visas lielās interešu jūras dos konfliktus, kur tiesnešiem būs, tā sakot, jāuzlej eļļa sabangotiem interešu viļņiem, lai nodibinātu civiltiesisko mieru.

Osvālds Ozoliņš. *Civiltiesību organizējošā un audzinošā nozīme. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalmis, 1938, 47.–53.lpp.*

45.

Tai lielajā kopdzīvē, ko sauc par tautas dzīvi, arī mantai ir sava vispārības nozīme, kā šās kopdzīves materiālam pamatam. Nolaista manta, par kādu tā paliek bez īstā saimnieka, nenes svētību ne tās turētājam, ne vispārībai. Tādēļ taisni vispārības interesēs mantai īsi un āši jāatrod jaunais saimnieks, kad saites ar iepriekšējo ir izbeigusi nāve.

Osvalds Ozoliņš, Mantošana pēc jaunā Civillikuma. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalms, 1938, 118.lpp.

46.

[..] attiecībā uz ģimenes tiesībām ir jānorāda uz šo tiesību īpatnējo raksturu: likumdevējs ir tik ļoti ieinteresēts ģimenes pastāvēšanā, ka viņš nevar ģimenes tiesības atstāt to nesēju brīvā dispozīcijā, kā tas ir ar citām civiltiesībām. Vai mēs paturam īpašuma tiesības uz lietu, vai no tās atsakāmies, no tā sabiedrība necieš. Bet ja mēs atsakāmies no laulātā tiesības prasīt no otrā laulātā uzticību, no tiesības prasīt kopā dzīvošanu, no tiesības prasīt savstarpīgu gādību un kopīgu rūpēšanos par ģimenes labklājību, mēs aizskaram visas sabiedrības intereses, mēs skaram ģimenes jēdzienu, mēs dragājam ģimenes, šī sociāli vērtīgā un nepieciešamā institūta, pamatus.

Ģimeni uzskata par vienu no valsts pamatiem. Tādēļ valsts ņem to savā aizsardzībā un ietver to likuma normās, pataisot tās īpatnējās attiecības, kas garantē ģimenes vienību, viņas materiālo pamatu un morālisko stiprumu, par juridiskām attiecībām. [..] Un tomēr [..] mēs nevaram teikt, ka ģimene būtu tikai tiesību institūts. Ģimenes attiecības un no tiem izrietošie pienākumi nedibinās vienīgi uz likumu un tiesībām: ģimenes dzīves labo saskaņu un morālisko stiprumu ne vienmēr var uzspiest ar likumu. Nav tāda likumdevēja, kas varētu aptvert un reglamentēt ar likumu itin visus pienākumus, kādus prasa harmoniska ģimenes kopdzīve [..]. Likumdevējs uzstāda tikai tiesisko minimumu, kas vajadzīgs, lai saturētu kopā ģimeni kā sabiedriski vērtīgu un nepieciešamu institūtu.

Osvalds Ozoliņš, Ģimenes tiesību apsardzība starptautiskā apskatē. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr.9, 721.–722.lpp.

47.

Latvijā ir 256 000 lauku māju un viss lielais vairums māju ir tāds, kurā nav neviena laukstrādnieka, bet darbi veicami pašu spēkiem. Tāpēc ir saprotams un ir no vislielākā svara, lai katrās mājās un pēc iespējas drīzi būtu īsts un labs saimnieks. Šāda saimnieka jēdziens pilnīgi izslēdz varbūtību, ka saimniecība vienās lauku mājās ir atkarīga no vairākiem īpašniekiem, kā tas mēdz būt, kad mājas pieder kopīpašumā uz mantošanas vai citu tiesību pamata vairākām personām. Tas kavē saimniecisko progresu un kavē valsts interesēm. [..] Varētu ar pilnu tiesību piebilst, ka šāda varas dalīšana noved, kā to rāda tiesu prakse, pie daudziem ļoti asiem un neaугlīgiem strīdiem starp vistuvākiem cilvēkiem, kas lieki apgrūtina tiesas, rada prāvniekiem nevajadzīgus izdevumus un saindē tautas veselīgos pamatus.

Maksis Ratermanis. *Daži jautājumi, kas saistīti ar lauku nekustamu īpašumu dalīšanas problēmu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.4, 922.lpp.*

48.

Agrārlikuma grozīšana, papildināšana vai noskaidrošana likumdošanas ceļā nav vēlama. Tur kur prakse pierādījusi trūkumus un nepilnības likumā, jāliek nevis ielāpi, kas modinātu – lai arī nepamatotas – šaubas par mūsu agrārās iekārtas satversmi un tās principu pareizību, bet jāizpalīdzas ar paskaidrojumiem un papildinājumiem vai no C.Z.I.K. vai Zemkopības Ministrijas, vai arī no Senāta Administratīvā departamenta puses [..].

Voldemārs Zānuels. *Agrārās Reformas Likuma II daļas 43.panta piezīme. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1923, Nr.7, 253.lpp.*

Augusta Lēbera
rokraksts.
Senāta spriedumu
rādītājs

[illegible]

172

472 471

Ontogr: 22/2.

Abhyaya bhakta cetos, inraya na śānta. (Col. R) Feb. 29/62.

Operatos vñ, diactiva vñtas 31/924

Oligoneurus chrysomelae Koll. (Lett. h.: 2.4.73, 25/42, 19.8.73, 10.8.73)
p) Rosta (20/8) celina hris put para ipodermis. 22/67p.

Obligat, jā kā iekārto, vai tas ne ir, tad jāatpazīst, ka
scus. reāl. 32/2024.

not. Heterotaxia pro legume osh (Crotalaria) aomogata, ka pita

Obrovná kniha notářská pro 1923 g. 17. 3. kn. 1. p. - 1923. g. 24. 3. kn. (ka 81): nové
máj. 4. 1923. p. 34/15; zahr. v. 1923.

1329 p CR: reședință publică 22/100. - Tâmbor, pământul. 30/333

49.

Saticībā un vienprātībā mazas lietas aug un top lielas. Šo īpašību netrūka tiem mūsu topošās Latvijas jaunajiem juristiem, kas bija aicināti strādāt Latvijas tiesās. Saticībā, vienprātībā un pārliecībā, ka Latvijas tiesas jānostāda tādā augstumā kā citās Eiropas kultūrvalstīs, darbojās arī prokuratūras amata personas un pārējie darbinieki. Šī pārliecība nav bijusi velta, un tas pilda ar lepnuma apziņu katru Latvijas tiesu darbinieku.

Jānis Balodis. *Atmiņas. Tieslietu ministrijas un tiesu vēsture 1918–1938. Sastādījuši Veitmanis K. un Meņģelsons A., Tieslietu ministrijas izdevums, 1938, 495.lpp.*

50.

Advokāta uzdevums un ētika prasa palīdzēt ne tikai savam klientam, bet arī tiesai patiesības noskaidrošanā.

Jānis Balodis. *Nepatiesa liecība kā pretdarbība tiesai. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2, 429.lpp.*

51.

Lai nodibinātos tiesiskā iekārta, ir vajadzīgs, lai likumība dziļi iesakņotos tautas dzīvē un raksturā un tādā ceļā tiktu radīts nepieciešams pamats šai tiesiskai iekārtai. Par tādu pamatu uzskatāma tiesa, kura personificē visu iedzīvotāju vienlīdzību likuma priekšā, kā arī tiesiskās iekārtas aizsardzību.

Teodors Bergtāls. *Miertiesas institūts. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.1, 35.lpp.*

52.

Ja sabiedrībā un pat Sacimā pacēlušās balsis par labām un sliktām tiesām, tad pie tam vispirms gribētos novelt jebkuru pārmēti no tām personām, kurām jāizpilda administratīvās tiesas smagais darbs. Ja vērtjamā mašīna ir slikta, tad paši ideālākie strādnieki nevar strādādot ar to izdabūt tīru labību. Tāpēc vispirms jānoskaidro, iekš kam pastāv mūsu administratīvās tiesas aparāta nepilnības, un vai publikai taisnība, kad viņa nostāda labām tiesām pretim sliktas tiesas. Vispirms jāpiezīmē, pretēji Sacimā izteiktām domām, ka mūsu administratīvā tiesa nebūt nav Latvijas likumdošanas produkts: ir ņemts krievu Kerenska laika likums, kad likumdošanas aparāts bez šaubām, strādāja ātri, bet slikti, un tajā ievesti tikai ļoti necīgi grozījumi. Nav brīnums, ka slikta mašīna sāka strādāt slikti.

Vladimirs Bukovskis. *Administratīvās tiesas reforma. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1925, Nr.7/9, 817.lpp.*

53.

Bet mēs gribētu izskaidrot šī nama celšanu tik impozentā vērienā un tik visai solidā veidojumā ne tikai no tiesu iestāžu piemērotas novietošanas viedokļa vien: ar šīs celtnes zīmīgu nosaukumu “Tiesu pils” tiek redzami un visiem apjaušami pastiprināts un pat izcelts jurisdikcijas nozares nozīmīgums un svars valsts dzīvē. Pēc mūsu saprašanas tam tā arī vajaga būt.

Justitia est fundamentum regnorum māca senromiešu doktrīna, bet “taisnība tautu paaugstina” – ir gudrības vārds, rakstīts Grāmatu Grāmatā, un ja tiesības ir ikvienas valsts formālais pamats, tad taisnīgas tiesības ir veldze, kas dod šim formālam pamatam dzīvinošu spēku, bet taisnīga tiesa savā darbībā ir it kā kristālskaids tekošs ūdens, kas tiek novirzīts visur tur, kur taisnība ir apdraudēta netaisnprātības kaltējošos vējos. Šie senlaiku sakrālie gudrības vārdi par taisnīgām tiesībām un taisnu tiesu neko nav zaudējuši no sava vērtīguma arī tagadējos laikos un nevar zaudēt arī nākotnē, jo šais vārds, runājot līdzībā, ir apslēpta ikvienas tautas “politiskā bauslība un profeti”. Un kas gan varētu liegt, ka maksimāli “Taisnība tautu paaugstina” ir vislielākais tautu audzinošs, augšup ceļošs un tautas kopu vienījošs spēks.

Valsts, kura tur svētu un neaizskaramu politisko bausli “Taisnība tautu paaugstina” un kurā darbojas taisnīga tiesa, tur rokās Mūžības atslēgu: šāda valsts iet neiznīcības ceļa gaitas un nevar noiet no pasaules skatuves.

Nav, varbūt, paradoksāla sentence, ka valsts iekšēji ir tik stipra, cik pareizi darbojas viņas justice. Un tik tiešām, ir taču tiesu iestādēm piešķirta ļoti svarīga funkcija – uzturēt tiesiskas attiecības valstī līdzsvarojuma stāvoklī ar valsts likumiem, kā tas no seniem laikiem tik zīmīgi tēlojas Taisnības personificējumā ar svaru kausiem sabalansēšanas stāvoklī. Tiesu pili gan nav šī tradicionālā attēla, bet viņu atvieto ne mazāk raksturīgs, varbūt gan vēl vairāk nozīmīgs, tēls ar likumgrāmatu un šķēpu, kas simbolveidīgi norāda, ka justices darbībai šai pili jānotiek uz cieta un negrozāma pamata, kā tas noteikts valsts likumdošanas aktos, un tai pašā laikā jāved asa cīņa ar likumu pārkāpējiem un ļaunu netaisnību un netaisnprātību.

Šinī svinīgajā aktā, kad mūžīgas Patiesības un nemainīgas Taisnības vārdā augsts garīdznieks savas priesterības amata pilnvarojumā un spēkā ir svētīdams svētījis šo vareno celtni un viņas altārus, mūsu vispirmā vēlēšanās ir – lai ar spriedumiem, kas te tiks sludināti, līdzētu noturēt dzīvi valstī tiesiska līdzsvarojuma stāvoklī, lai šie spriedumi glorificētu Taisnību un būtu tai par slavu, lai viņos iezīmētos valsts likumu pareiza izpratne un tie nestu gudrības zīmogu.

Sadzīves apstākļos sabangotie apstākļi joprojām izsauks tiesību laukā konfliktus, kas Tiesu pils zālēs nereti radīs dramatiska spraiguma atrisinājumus. Vieniem tie būs baigi, pat traģiski brīži, kad iedarbosies taisnības šķēps, bet citi atviegloti atstās šo namu, un būs gandarījums, prieks un gaviles, ka šinī namā taisnība vienmēr ņem pārsvaru par netaisnību un netaisnprātību. Tad lai nu tie, kas cietuši no likumu pārkāpējiem, te dabūtu gandarījumu. Bet tie, kuriem ļaunprātīgi ļaudis uzvels nepatiesas, veltīgas sūdzības, vai pret kuriem apstākļi nelaimīgā kārtā samezģlosies šķietamu pierādījumu kamolā, – lai šis kamols te atšķetinātos, lai Taisnības saules spīdumā viņu asaras te tiktu nožāvētas, lai slogs no šo cietēju sirdīm noveltos un smagos pārdzīvojumos satrauktās dvēseles te atgūtu līdzsvaru.

Joprojām šai namā [Tiesu pili] ieradīsies tūkstoši un atkal tūkstoši kā liecību devēji un citi. Pārkāpjot šos sliekšņus, lai viņi sargāt sargājas krist apgrēcībā pret savu tuvāko, netaisni pret to liecinādami, bet lai viņi apjaustu, ka viens no smagākiem grēkiem, kādu vien cilvēka prāts var aptvert, ir – apzināti vest tiesu maldināšanā par līdzcilvēku vainu un viņa tiesībām un ar to šķērsot ceļu uz taisnas tiesas spriedumiem. Šie ļaundari kļūst par cilvēku dzīves īstākiem postītājiem, un viņu sētas tiesu druva nežāļu sēklas ir jo bīstamas, ka tās bieži vien nav labi atšķiramas no patiesības graudiem.

Ar gandarījumu mēs varam liecināt, ka tiesu aparāts ir noorganizēts tā, ka katru likuma pārkāpēju sagaida taisnīga atmaksa, un šis aparāts darbojas ar vajadzīgo precizitāti. Un ja tomēr likuma pārkāpums neatklātos un laicīgās tiesas šķēps neiedarbotos, – smagākos pārkāpumu gadījumos likumu pārkāpēju sirdis zemes gaitās būs apgrūtinātas un iekšējs nemiers un pārmetumi būs viņu vajātāji: “Kain, tava brāļa Ābela asinis brēc pret debesīm”. Un vai cilvēka atbildība noslēgsies ar šīs zemes dzīves gaitām?

Aleksandrs Ģubens. Tiesu pils atklāšana. Pielikums Tieslietu Ministrijas Vēstnesim, 1939, 39., 41.–45.lpp.

54.

Tiesnešos valdīja pacilāts gara stāvoklis, izpaudās griba veltīt darbam vislabākos spēkus un zināšanas. Acīm redzot, manu kolēģu pārdzīvojumi bija tādi paši kā mani personīgi. Tapusi bija Latvijas tiesa, vajadzēja parādīt, ka gribam un varam strādāt ne sliktāk par mūsu priekšgājējiem. [...] Metot skatu atpakaļ uz mūsu tiesu darbības sākumu, ar gandarījumu jākonstatē, ka šī darbība noritēja labvēlīgos apstākļos. Šeit praksē atrada atrisinājumu tiesnešu neatceļamības princips, pie kam tiesai pašai bija piešķirta tiesība nozīmēt kandidātus vakantiem tiesnešu amatam. Ar to tiesnešiem, vismaz juridiski, bija nodrošināta iespēja piemērot likumus un spriest tiesu pēc savas labākās pārlicības.

Pēteris Leitāns. *Atmiņas. Tieslietu ministrijas un tiesu vēsture 1918–1938. Sastādījuši Veitmanis K. un Meņģelsons A., Tieslietu ministrijas izdevums, 1938, 490., 493.lpp.*

55.

Saprotams, ka nopietnais darbs, kas ielikts lietu noskaidrošanā, ir labākā garantija lietu pareizai izspriešanai. Miertiesneši lietas iztiesāja diezgan ātri un tā tad lielākā vai mazākā mērā praksē izveda arī to, kas saskanēja ar ātrās tiesas ideju.

Pēteris Leitāns. *Atmiņas par Latvijas tiesu darbības sākumu. Jurists, 1937, Nr. 1/2, 14.lpp.*

56.

[...] pastāvēt līdz pat Latvijas valsts tapšanai ne ar ko neattaisnojamam ierobežojumam attiecībā uz latviešu pielaišanu augstākos tiesu amatos, latvieši vienmēr ir bijuši tiesneši savā pagasttiesā un arī šās tiesas otrā pakāpē. Šinī ziņā pagasttiesa ir viens mūsu pagātnes pieminēklis un met gaismu uz mūsu tiesiskās dzīves progresu laiku maiņā.

Pēteris Leitāns. *Pagasttiesu piecdesmit gadu darbības atcere. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr. 4, 881.lpp.*

57.

Nav pamata apgalvot, ka noteikt, kādā virzienā lieta noskaidrojama, būtu tik viegls uzdevums, ka referents pilnīgi viens pats varētu tikt galā. Uztvert pareizo virzienu – nozīmē uztvert lietas izšķirēju momentu. Jāpasvītro, ka jurista – praktiķa svarīgākais uzdevums ir uztvert lietas izšķirēju momentu. Piedzīvojumi rāda, ka minēto uzdevumu atrisināšana lielās, sarežģītās lietās ir bijis vienmēr grūti pārkožams rieksts.

Pēteris Leitāns. *Piezīmes par civillietu procesuālās gaitas pārrīkošanu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1936, Nr. 1, 159.lpp.*

58.

Tiesu pils – jaunā celtnē kā mūsu laikmeta darbu un ideju simbols, lai atgādinātu vienmēr un visiem to ideju, domu, ideālu, kurš iedvesmojis šā laikmeta cīņās un grūtībās rūdītos darbiniekus, uzturējis viņu sirds degsmi un devis tiem spēku veikt pastrādāto milzu darbu, un šī ideja saskan ar latviešu ideoloģiju, taisnības un sadzīves kārtības uztveri “Viens likums, vienas tiesības, viena taisnība visiem”.

Fricis Zilbers. *Pirmie 20 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr. 4, 963.lpp.*

59.

Ja valsts varas pamatā ir stipras varas un vienības doma, un ja tiesas ir tikai daļa no valsts suverēnās varas orgāniem, tad pārvaldes ziņā tiesu darbībai jābūt pakļautai tam pašam vienam kopējam saucējam, un valsti vadošai varai jādod iespēja pilnīgi pārredzēt un vadīt arī tiesu darbību, viņām īpatnējā un ar likumu tām norādītā darba laukā, neskarot tiesnešu neatkarību, neatceļamību un patstāvību viņu juridiskajā darbu laukā, atrisinot konkrētās lietās radušos konfliktus.

[...] tiesnesis nevar un nedrīkst palikt ārpus valsts. Viena tauta, vienas tiesības, viena griba, un tiesnesis nevar veidot kādu citu gribu ārpus valsts gribas. Tādēļ tiesnešu neatkarība var pastāvēt tikai valsts gribas rāmjos un robežās, un viņai jāpastāv tiesību tehniskā nozīmē, spriežot tiesu konkrētās lietās.

Fricis Zilbers. *Par tiesu pārvaldes jautājumu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr. 2, 364., 372.lpp.*

7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

d) no augļu un sakņu dārziem pilsētās un no dārzniecībām pilsētās, kas nav apliekamas ar tirdzniecības-rūpniecības nodokli:

(atrasšanās vieta)

1. _____
2. _____

IV. Ienākumi no darba algas:

(Izvērtēda paziņojuma iesniedzēja un viņa sievas katru ienākumu atsevišķi pēc atsevišķiem ienākuma avotiem. Uzskatot sievas ienākumus, jāmin arī sievas vārds)

a) alga naudā un ģimenes piemaksa: (pārtīcē atalgojuma veidi uzrādāmi VI nodalījumā)
(persona vai iestāde, kas izmaksājusi, un tās atrašanās vieta)

- 6) 1. *Senators alga*
2. *ģimenes piemaksa*
3. *segu nauda*
4. *plūmju laundam*
5. *bezdarba apmāc.*
6. _____
7. *segu nauda, kom. lab. alga.*
8. *1070 a nolikums*
9. _____
10. *Tison patalo laurica alga*
11. *ģim. piemaksa*
12. *segu nauda*
13. *plūmju laundam*
14. *1070 a nolikums*
15. *bezdarba apmāc. ģimenes nauda*

Alga	Ģimenes piemaksa	Atvilkumi simo kasei, pensijas ka- sei, bezdarba fondam
Ls	Ls	Ls
2,960		
2	240	
192	192	172,60
		59,80
1440		
	288	288,00
4344		
	480	
360	360	260,64
		146,88
		92,74

b) alga naturā: (ceļus dzīvoklis, uzturs, apkurināšana, apģaismošana u.c.)

(persona vai iestāde, kas izmaksājusi, un tās atrašanās vieta)

1. _____
2. _____

9296 120 1039,06
10006-10006=898594

Augusta Rumpētera
rokraksts.
Paziņojums par
ienākumiem un
izdevumiem

Paziņojums

par pagājušā 1938. gada ienākumiem un izdevumiem.

Ievērojot, šo paziņojumu iesniedz fiziskas un juridiskas personas, kurām nav jānodokļo atbilstoši pārskaits par savu darbību, nodokļu inspektora kanclejam katru gadu līdz 15. aprīlim.

Jānorāda vīrs, sievas un nepilngadīgu bērnu ienākumi.

Par paziņojuma neiesniegšanu likumā vai nodokļu inspektora noteiktā laikā, tāpat par nepareizu un nepilnīgu ziņu sniegšanu un ienākuma avota neuzrādīšanu vai izvairīšanos no atbildes uz paziņojumā uzdotiem jautājumiem, draud likumā paredzētais sods.

Uzvārds Rimpsters vārds Augusts
Dzimšanas laiks 1899 gads maī mēnesis 15 diena
Dzimšanas vieta Latvija pilsēta Juraidas pagasts
Pavalstniecība Latvijas tautība latvietis

Dzīves vieta (adrese):
a) paziņojuma iesniegšanas laikā Rimjas, Ballas Loharavilli telefona Nr.
b) tekošā gada 1. janvārī turpat
c) pagājušā gada 1. janvārī turpat

Nodarbošanās trūkst - Senators
Nodarbošanās vieta Latvijas Senats
(Brīvās profesijas darbiniekiem pieņemšanas vieta.)

Precējies 1926. gadā neapņēmis mēnesi 4
Ernsts Rimpsters dzimusi Lejns
(sievai vārds) Lejns ģimē

Sieva dzimusi 1896 gadā maī mēnesi 12 dienā --- pilsētā Jūrgas pagastā
Sievai tagadējā dzīves vieta (ja vīrs un sievas dzīves vietas atšķiras) ---

Sievai nodarbošanās Mājasdarbs nodarbošanās vieta māja
(Brīvās profesijas darbiniekiem pieņemšanas vieta.)
Ja laulība šķirta, tad jāuzrāda laiks, kad taisīts tiesas spriedums --- g. --- mēn. --- diena.

Dzīvokļa istabu skaits 5, par dzīvokli maksāju Ls 55 ires naudu --- gadā, par dzīvokļa apkurināšanu maksāju Ls 150 gadā. Apakšniekiem izīrēju --- istabas, par kurām saņēmu Ls --- par --- mēnešiem.

Vasarā dzīvoju (jāuzrāda vasarnīcu vietas vai citas vasaras atpūtas vietas nosaukums un adrese) turpat

Par vasarnīcu vai uzturēšanos atpūtas vietā maksāju Ls ---

TIESNESIS

60.

Tiesneša pienākumi nebūt nesedzas ar lietu izspriešanu vien. Tiesneša darbs, lai tas būtu iespējami pilnīgs un kalpotu tā augstajam mērķim sniegt taisnību tiem, kas griežas pie tiesneša un tiesas palīdzības savās tiesu lietās, prasa no tiesneša vēl daudz ko citu. Pirmais un arī galvenais priekšnoteikums ir tiesneša darbam piemērota juridiskā izglītība. [...] Zem šī jēdziena nav jāsaprot vienīgi tiesneša jau iegūtās likumu zināšanas, bet gan neatlaidīga un neatslābstoša šo zināšanu padziļināšana un paplašināšana. Tas praktiski ir iespējams, kā sekojot attiecīgai juridiskai literatūrai, tā arī aktīvi līdzdarbojoties tiesiski–zinātniskās biedrībās un organizācijās. Šajā ziņā tiesnesis nedrīkstētu atrunāties ar nevaļu vai tiešā darba pārmērību: pie pietiekošas centības, intereses un labas gribas tiesnesis vienmēr atlicinās vismaz dažas stundas dienā laika arī teorētiskām studijām, kas viņam ne tikai darīs prieku, bet dos arī praktiskus labumus turpmākajā darbā.

Valsts un sabiedrība vienmēr ir piešķīrusi lielu autoritāti spēkā nākušam tiesas spriedumam un ar to ir rēķinājusies kā ar objektīvas taisnības un patiesības simbolu. Bet kam daudz ir dots, no tā daudz arī prasa. Aprādītais uzdevums prasa no tiesneša ne tikai labas likumu zināšanas, bet tam jābūt labam psihologam, labam dzīves un sadzīves apstākļu pazinējam, tam jāpieiet katram gadījumam ar plašu, visaptverošu skatu, tam jāpārzina un jābūt skaidrībā par dažādām cilvēka atklātām un apslēptām dziņām un tieksmēm. Bez šaubām, katrs cilvēks, cik vispusīgs un pilnīgs tas arī nebūtu, var kļūdīties. Tiesneša pielaiestās kļūdas daudzos gadījumos var tikt arī izlabotas, bet tiesas darbības noslēgumā tiesas autoritātes un sabiedrības interešu aizsardzības dēļ nedrīkstētu būt nepareizu un netaisnu spriedumu.

Spējas subjektīvi pareizi uztvert un novērtēt dažādas parādības cilvēks nevar iegūt ar abstraktām, teorētiskām zināšanām; šādas spējas var būt pa daļai jau iedzimtas, bet lielā mērā tās tiesnesis iegūst, sekojot tautas dzīvei, pētījot cilvēku īpašības un cenšoties ar pacietību, uzmanību un objektivitāti pieiet katram pierādījumam izmeklējamā lietā.

Tiesnesim nedrīkst būt “lielu” un “mazu”, “svarīgu” un “nesvarīgu” lietu, bet katra viņa rīcībā nonākusi lieta ir jāpārbauda vienlīdz rūpīgi un uzmanīgi, un dažreiz taisni “mazajā” lietā var slēpties tādi faktori, kuriem var būt ļoti svarīgas, paliekošas sekas.

Tiesnesim nav arī jāaizmirst, ka katrs lietas dalībnieks tieši savu lietu, lai cik šķietami niecīga tā tiesnesim arī neizliktos, vienmēr uzskata par svarīgāko no visām citām, un pilsonis sajūtīs lielāko rūgtumu un neapmierinātību, ja novēros, ka tiesnesis viņa lietu ir izspriedis nevērīgi vai pavirši. Man nekad nav nācies dzirdēt pārmēru tiesai pat no bargi sodītām personām par tiesas nepareizu darbību, ja piespriests sods ir bijis pelnīts un pilsonis apzinājies, ka viņš noziedzies pret likumu, bet gan ir vairākkārt nācies dzirdēt sarūgtinājumu un pārmērus par to, ka tiesa nav pietiekoši rūpīgi pārbaudījusi lietu, ka tiesa bez pietiekoši motivētiem iemesliem noraidījusi tai sniegtos pierādījumus, nav devusi iespēju attaisnoties, pierādīt vai atspēkot celtās prasības u.t.t.

Sabiedrība par labu tiesnesi parasti dēvē nevis to, kurš lietu izspriedis formāli pareizi pēc likuma burtā, bet gan tādu tiesnesi, kura rīcībā vērojama cenšanās vispusīgi noskaidrot lietu un atrast materiālo taisnību. Nereti var dzirdēt atsauksmi par dažu tiesnesi, ka tas gan labi zinot likumus, bet slikti izspriežot lietas, kurpretim otrs, kas gan likumus tik labi nepārzinot, tomēr esot “gudrs” un “taisnīgs” tiesnesis.

Tiesnesis ar savu izturēšanos nedrīkst radīt iespaidu, ka viņš ir partejisks, ka viņam ir jau iepriekš izveidojies citāds ieskaits par notikumu, nekā to viņam attēlojuši lietas dalībnieki. Ja tiesnesis būs ārēji mierīgs, nosvērts un korekts pret ikvienu pilsoni, kas griežas pie viņa kā tiesneša pēc palīdzības, viņš katrreiz iegūs dziļāko atzinību un cieņu sabiedrības acīs un līdz ar to cels tiesas autoritāti, kurpretim ass, neiecietīgs, rupjš tiesnesis radīs noskaņojumu, ka arī viņa spriedumi ir dažādu nejaušību rezultāts.

Tiesnesim ir sīki jāizstudē katra viņa izspriešanā nonākusi lieta, viņam jābūt, kā mēdz teikt, vienmēr “lietas kursā”, lai prāvnieki to nevarētu pārsteigt ar argumentiem un pierādījumiem, par kuru nozīmi un būtību tiesnesis nav skaidrībā. Nereti gadās, ka izšķirošā loma lietas noslēgumā var piekrist pat šķietami mazsvarīgam apstāklim, kuru tiesnesis aiz paviršības vai aiz citiem iemesliem izlaidis no redzes aploka. Gan savukārt jāizvairās arī no pretējādas dabas galējībām: pārāk iedziļinoties sīkumos un “blakusapstākļos”, tiesnesis nedrīkst izlaist no acīm lietas būtības galvenos pavedienus, lai nerastos stāvoklis, par kuru mēdz teikt, ka, skatoties uz atsevišķiem kokiem, tiesnesis nav saskatījis mežu.

Jānis Balodis. *Pie jautājuma par tiesneša darbu. Rakstu krājums “Darbam un tiesībām”. Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939, 23.–30.lpp.*

61.

Visi tiesneši ir viena liela organiska saime, pie kam visu darbs ir cieši saistīts kopā, neatkarīgi no tā, ka viens tiesnesis atrodas hierarhiskā ziņā uz augstākas pakāpes, samērā ar otru.

Tiesnesim nekad nevajadzētu aizmirst, ka no tiesu aktu vienmuļajiem un varbūt apnikušajiem vākiem raugās ārā dzīvi cilvēki, kuri sāpīgi sajūt, kādā veidā viņu dažkārt dienišķās un nepieciešamās vajadzības apmierina tiesa.

Teodors Bergtāls. *Miertiesas institūts. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.1, 36., 38.lpp.*

62.

Tiesas nozares amats prasa no viņa izpildītājiem visdažādākās zināšanas un ziņas. Nav profesijas, no kuras prasītu, lai tā būtu vairāk pazīstama ar zinātnes, tehnikas, amatniecības, mākslas jautājumiem, nekā no tiesneša amata. Tiesnesis var būt nespeciālists visās šajās nozarēs, bet viņam jābūt pazīstamam ar tām, lai svabadi varētu orientēties savās tiesas lietās, kur par caurskatīšanas objektu ir pati dzīve ar visām viņas dažādām parašu parādībām: ja šodien tiesnesim ir darīšana ar būvniecības, arhitektūras, krāsotāju vai cita tehniska rakstura jautājumiem, tad rīt viņam stāv priekšā lietas ar jūras avāriju, kuģu un kuģniecības rakstura jautājumiem, bet te atkal nāk jautājumi par sakroplošanu, par vājprātību un grāmatvedības ierakstījumiem, par tirdzniecības parašām, par krāpšanu [...] un robežu zīmēm u. t. t.

Vladimirs Bukovskis. *Administratīvās tiesas reforma.*
Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1925, Nr. 7/9, 824.lpp.

63.

Uzskati par metodoloģiskiem principiem tādu vai citādu problēmu risināšanā var stipri dalīties, bet plašākās diskusijās parasti ir vieglāk rast atbildi par metodēm vai līdzekļiem problēmu lietderīgākai un pilnīgākai šķetināšanai. Šim nolūkam vispār atzīti un izmēģināti ir interesentu kongresi kā intelektuālas kooperācijas instrumenti, un krimināltiesību problēmu risināšana te nav izņēmums.

Daudzas un dažādas ir saites, kas piesaista juristu darbu valsts aparātam. Bez tiesībnieku līdzdarbības šī mašīnērija, ar viņas komplicēto mehānismu, nevarētu funkcionēt. Juristu darbība jo plaši iecaužas arī sabiedriskās dzīves veidošanas metos. Juristu darba ieroči ir valsts likumi, un juristu gods prasa ne tikai, lai viņi ar šiem ieročiem prastu rīkoties, bet arī lai viņi ar tiem rīkotos pēc sirdsapziņas.

Aleksandrs Gubens. *Pirmais Latvijas Krimināltiesību kongress.*
Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr. 3, 611., 625.lpp.

64.

Lai tie, kuriem dots augstais neatkarīga soģa amats valstī, vienmēr apzinās, ka upurēšana uz Temīdas altāriem prasa skaidru sirdi un tīru sirdsapziņu! Lai soģi neaizmirst, ka pilsoņu attiecības tiesas forumā neatkarīga tiesa sver uz vienādiem svariem un mēro ar vienādiem mēriem! Lai savās tiesnešu togās soģi vienmēr patur vērā, ka tiesas spriedumos visspilgtāk jāatspoguļojas tiesiskās valsts kardinālpazīmēm – taisnības un taisnprātības momentiem!

Tiesneša iekšējai balsij vajaga būt tik izsmalcināti dzirdīgai, ka viņš izjūt to, kas ar miesīgām ausīm nav sadzirdams, viņa iekšējam skatam vajaga būt tik redzīgam, ka viņš saskata vairāk nekā to saredz viņa miesīgās acis. Šāda skata priekšā kritīs plīvuri, kas aizsedz taisnību, un šāda dzirde izšķirs liekuļu balsi – un glorificēs Taisnību.

Tiesneša neatkarīgā juridiskā pārliecība, kas radusies, izsmēlot visus viņa rīcībā esošos līdzekļus taisnības un taisnprātības statuēšanai, ir tā īstenā mēraukla, ar ko tiesnesis var pastāvēt savas sirdsapziņas priekšā.

Tiesībniekiem vajag ne vien turēt tīru un neaptraipītu justīcijas karogu, bet arī izveidot maģistratūrā un prokuratūrā savas labas tradīcijas un augstvērtīgas sadzīves formas, lai tiesneši un prokurori valsts pilsoņu sabiedrībā baudītu to honoru, kas viņiem pēc izpildāmo funkciju svarīguma pienākas.

Aleksandrs Gubens. Darbam un tiesībām. Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939. 7., 12.–13.lpp.

65.

Principam, kas neatļauj savienot divus amatus, ir sevišķi svarīga nozīme tiesu dienestā. [...] Var gadīties, ka zināma persona, atrodoties cita resora dienestā, var būt par tiesnesi šī resora tiesas lietā. Ja grib tiesu nostādīt uz solīdiem pamatiem, tad jāizvairās no visa, kas var radīt aizdomas, vai arī tikai šaubas par tiesneša bezpartejību, lai nesatricinātu uzticību uz tiesu un taisnību. No otras puses jāaprobežojas pēc iespējas ar vismazāko amatpersonu skaitu tiesu resorā un tādēļ šai resorā nevar būt tādu amatu, kuru izpildīšana neprasītu no amatpersonas visus viņa darba spēkus un visu laiku, ko viņa var ziedot dienestam. Ir skaidrs, ka pie tādiem apstākļiem [...] amatpersona, ieņemot vēl citu ar darbu savienotu amatu, būs ne visai kārtīga savu tiesneša pienākumu izpildīšanā, vai arī pilnīgi neražīga savā otrā amatā.

Jānis Kalacs. *Vai tiesu resora darbinieki var ieņemt amatu banku un akciju sabiedrības pārvaldes orgānos. Jurists, 1928, Nr.2, 2.–3.lpp.*

66.

Nepareizi tāpat ir projekta sastādītāju uzskats, itkā tiesnešiem neesot iespējams “vispusīgi pazīt attiecīgos sociālās dzīves apstākļus”. Tagadējā laika tiesneši vairs ne hermētiski noslēdzas pret dzīvi un dzīves prasījumiem, itkā izspriežot lietas pie zaļā galda, pie aizslēgtām durvīm, bet gan viņi atrodas un darbojas pašas dzīves vidū; viņiem dzīves jautājumi un notikumi, sociālie, saimnieciskie un sabiedriskie apstākļi tikpat zināmi un pieejami, kā citiem sabiedriskiem darbiniekiem.

Augusts Lēbers. *Atbilde tieslietu ministram par ieskatiem jautājumā par likuma projektu par “tirdzniecības tiesas nodibināšanu”, 10.03.1930., no Augstākās tiesas muzeja materiāliem.*

67.

Tiesu prakse nevar ignorēt tiesību zinātnei, jo bez tās tiesības nevar attīstīties vēlami.

Augusts Lēbers. *Ievads tiesību zinībā: pēc Latvijas Augstskolā lasītām lekcijām 1920/21 gadā, Studentu Padomes izdevums, 1921, 81.lpp.*

68.

Tiesnešiem jaunais civillikums uzliks daudzus pienākumus, kuru pareizai izpildīšanai vajadzīga liela atbildības sajūta. Vispirms, viņi būs zināmā mērā likuma faktiskie ievēdēji dzīvē, jo diendienā taisīdami spriedumus dažādās Latvijas malās, viņi būs tas runājošais likums, kas liek veidoties tautas tiesiskai apziņai. Otrkārt, viņi būs nevien likuma iztulkotāji, bet arī taisnības apziņas un vispārīgo tiesību principu paudēji, kad viņu priekšā iznesīs apstākļus un dzīves parādības, ko likuma teksts tieši neizšķir. Tas nostāda tiesnesi nevien tiesību dogmatika un teorētika, bet zināmā mērā arī tiesību politika lomā šī vārda zinātniski–tehniskā nozīmē, jo tiesnesim no tiesību principiem būs jāveido konkrēta tiesība, ievērojot, protams, vispārības interesi.

Tā ir liela uzticība, kādu likumdevējs piešķir tiesnešiem, bet tā prasa arī saprātīgus un apdomīgus tiesnešus, kas nemēģinās izlīdzēties vienīgi ar prakses šablonu pielietošanu civillietu izspriešanā, bet būs teorētiski izglītoti un būs skaidrībā par likuma un civiltiesību principiem. Viņi apzināsies, ka, dodot aizsardzību ikkurai privātai interesei, viņi reizē aizsargā arī visu civiltiesību sistēmu vispārības interesēs.

Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību organizējošā un audzinošā nozīme. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalmis, 1938, 53.–54.lpp.*

69.

[..] tiesnešiem–referentiem būtu jādod iespēja, ja ne visās, tad svarīgākās dalīšanas lietās, īpaši lauku nekustamu īpašumu dalīšanas lietās, redzēt uz vietas dalāmo īpašumu, ņemt dalību tā uzmērīšanā un novērtēšanā, ar vienu vārdu sakot, personīgi gūt tiešu iespaidu. Tas dabīgi tuvinātu tiesnešus–referentus prāvníkiem personīgi un dotu viņiem iespēju tieši prāvníkiem uz vietas palīdzēt noskaidrot savstarpējās attiecības, tās pareizi izprast un novērst liekos strīdus, līdz ar ko jūtami būtu paātrināta lietu gaita. Bez tam, kas ir nesalīdzināmi svarīgāks, tikai tādā ceļā var panākt, lai prāvníkiem sirdī nepaliktu rūgtums un lai par māju saimnieku kļūtu, no valsts viedokļa, labākie un lietderīgākie elementi.

Maksis Ratermanis. *Daži jautājumi, kas saistīti ar lauku nekustamu īpašumu dalīšanas problēmu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.4, 933.lpp.*

70.

Mēs esam garīga darba strādnieki. Garīgais darbs prasa cilvēka garīgo spēju lielāku piepūli nekā fiziskais darbs. Bet arī garīgais darbs, viņa šaurās specializācijas un vienveidīga darba biežās atkārtotšanās gadījumos, ar laiku izvērsas par šablona darbu, kura piepildīšanai cilvēka prāts un domas maz tiek nodarbinātas. Un ja cilvēkam, tāda darba darītājam, nav citu garīgu interešu ārpus viņa ikdienas darba, tad tāds cilvēks savā gara dzīvē ierobežojas, viņa domas izsīkst un beidzot viņam visa viņa dzīve liekas tikpat vienmuļīga, cik vienmuļīgs ir dienu no dienas darāmais darbs. Cilvēkam zūd dzīves prieks un bieži arī dzīves pareizā jēga.

Tiesnešu un prokuratūras amatpersonu darbam piemīt zināma vienpusība. Tiesnesis, kas spriež civilietas, maz nodarbojas ar krimināltiesību problēmām un otrādi. Tas pats sakāms par prokuratūras un izmeklēšanas tiesnešu darbu. Ar laiku tiesnesis, pilnīgi dabīgi, sāk saskatīt atrisināmās lietās zināmu analogiju ar iepriekš izspriestām lietām, sevišķi, ja lielākā jeb mazākā mērā vienāda rakstura lietas biežāk sāk atkārtoties. Atmiņa meklē un atrod zināmus šablonus, un, lietu izspriežot, mazāk līdzdarbojas prāts un domas, bet gan atmiņa. Doma sāk zaudēt savu asumu, spēju un gribu uzturēt vienas līdzīgas lietas atšķirību no otras, kaut gan tāda atšķirība ir un ne bez zināmas nozīmes.

[..] mēs nonākam pie viena momenta, kas izteic rīkoto priekšlasījumu cikla nozīmi un uzdevumus, un proti, dot ierosmi mūsu garam, neļaut ierastam ikdienas darbam pakļaut savai vienmuļībai arī mūsu prātus un domas. Lai gan šo mērķi var sasniegt arī lasot vērtīgas grāmatas, bet priekšlasījums bieži vien dod to pašu daudz koncentrētākā veidā.

Gara darbinieks, inteliģents cilvēks, nedrīkst ierobežot savu domāšanas loku ar savu dažreiz šauru darba sfēru, bet lielākai vai mazākai interesei viņam jābūt par visu, kas skar cilvēces kulturālos sasniegumus un sevišķi, kas skar viņa paša tautas un valsts kulturālo un saimniecisko dzīvi.

Jānis Skudre. *Tiesnešu biedrības priekšlasījumu cikls. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1940, Nr.2, 409.–410.lpp.*

71.

Tiesnesim savā personā jāapvieno jurists un kultūras vērtību sapratējs un cienītājs. Grāmatas un kultūras virzienu izvēle ir tiesneša brīvas izvēles rezultāts, tas nedrīkst nomākt personību, bet tieši šīs personības prizmā pielietotās tiesības kļūst arī par kultūras faktoru.

Kristaps Valters. *Cinītājs par tiesību valsti. Londonas Arīze, 21.12.1962, Nr.858.*

72.

Jau tā liecinieka klauša ir smaga, tamdēļ to vajadzētu pēc iespējas atvieglot. Es, kā bijušais tiesnesis, zinu, ka tiesai tas ir iespējams [...]. Publikas interešu neievērošanu tā pamatoti uzskata kā nekorektību no tiesas puses, kas savukārt kaitē tiesas prestižam.

Voldemārs Zāmuels. *Iesniegums Saeimas Petīcijas komisijai. LVVA, 1536.fonds, 26.apraksts, 69.lieta, 13.lp.*

73.

Ir apsveicams teorētiķa darbs, bet tas iet citā virzienā un pa citiem ceļiem nekā tiesneša darbība, un tikai ļoti retos gadījumos, pat labvēlīgos apstākļos, labs teorētiķis ir arī derīgs tiesnesis un otrādi. Mūsu apstākļi un tiesneša darba intensitāte nedod iespēju savienot abas šīs nodarbības bez acīm redzama kaitējuma tiesas darbībai. Tiesneša izcila stāvoklis uzliek viņam arī izcilus pienākumus, to viņš nedrīkst aizmirst un ar darbu viņam jādod attiecīgs ekvivalents.

Fricis Zilbers. *Par tiesu pārvaldes jautājumu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2, 367.lpp.*

74.

[..] Toreiz vēl nebija izgudrots radio. Tomēr kā tagad, tā arī toreiz cilvēka dvēselē skanošās stīgas radīja līdzīgu atbalsi apkārtnē. Jo dzidrāka un maigāka skaņa šādam raidītājam, jo spēcīgāka atbalss apkārtējā lauku mežā. To rada jūtas, zemapziņa, tādēļ atbalss ir vienmēr... Nabags ir tas tiesnesis, kam nav šāda raidītāja dvēselē, kas savas dzīves mērķus grib spraust materiālisma putekļu mainīgo veidojumu tēlos, tas nav ne sapratis savā laikā dziedātās skaistās tūkstošu gadu vecās dziesmas *integer vitae* pantus, ne precīzi izvēlējis savu dzīves ceļu un darbu.

Fricis Zilbers. *Senatora Jāņa Kalaca 70 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2, 519.lpp.*

Senāta apvienotai sēdēi.

Astki-specialisti man liek uz priekšiem 3 abpusēji saistītos

un brīvā uz Kuzņecoviem norvēģu un sēdē šķīst

prombūšanas laiku paredzamais valsts

TAISNĪGUMS

komisijas sēdē, pie kuras man nebūs

valsties. Lai arī līdz šim, manā nīkta, cūkst

citu senatoru par Centrālās vēlēšanu komisijas locekli:

Domala operimokai įspūdin.

Arkti-operiet ali mon, kin up antarsim 3 abotat Rijn

am brand up Medgami monum, vado ofpoinat. La amam

prombūimam laim parpamam monamam Gantolam mōtōim

Komisijs vėdōt pī kūrām. amam mōdōm ištjōimam pī

oliktis. laim: lūpū kāmōt, amam mōtūm vėdōt

lit. amamam pī Gantolam mōtōimam Komisijs vėdōt

75.

Tiesas pienākums ir noskaidrot un atrast ne tikai formālo, bet arī materiālo taisnību un dot lietas dalībniekiem tiesisku gandarījumu [..]. Runājot par krimināltiesas mērķiem un uzdevumiem, šis viedoklis vēl stipri jāpapildina. Krimināltiesai [..] uzdevums ar visiem tās rīcībā esošiem līdzekļiem ir cīnīties ar cilvēka ļaunām tieksmēm, ja tās izpaukušās ar likumu sodāmā darbībā [..]. Šajā sakarībā nepavisam nevaram atsaukties uz taisnības dievieti Temīdu aizsietām acīm, svaru kausiem rokā: krimināltiesai jādarbojas ne tikai vaļējām acīm, bet ar tik asu un visuredzošu skatu, ka itin nekas no tā, kas norisinājās tiesā, pie lietas izskatīšanas tiesnesim nepaliek apslēpts. Valsts un sabiedrības intereses prasa, lai noziegums, ja tas izdarīts, tiktu vispusīgi atrisināts [..].

Jānis Balodis. *Ekspertīze krimināltiesā. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr. 6, 1362.lpp.*

76.

Cilvēku dzīvē ir daudz parādību, kas neiekļaujas uzrakstītā likuma burtā, un neviena likums, cik pilnīgs tas arī nebūtu, nespēs aptvert visus gadījumus, ar kuriem jāsaduras tiesnesim pie lietu iztiesāšanas. Tiesnesis nevar atrunāties ar likuma nepilnību vai neskaidrību, bet viņam jādod atbilde uz tiem jautājumiem, kas lietā ierosināti, un jātaisa spriedums, dodot tiesisku gandarījumu vienai vai otrai pusei.

Tiesneša darbības grūtākais uzdevums pie konkrētu lietu iztiesāšanas un izlemšanas ir dažādu pierādījumu un tiesas materiālu haosā uztvert patiesības pavedienu, kurš tiesnesim pakāpeniski jāšķetina vienā lielākā kamolā. Tiesas spriedumam tā noslēgumā jābūt ne tikai formālās, bet arī materiālās patiesības atveidojumam, un abu minēto faktoru pareizu saskaņotību jau varētu uzskatīt par tiesneša uzdevuma ideālāko atrisinājumu.

Jānis Balodis. *Pie jautājuma par tiesneša darbu. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939, 24.-26.lpp.*

77.

Sabiedrības, tāpat arī valsts intereses prasa, lai tiesas lēmumā beigu beigās panāktu taisnību, pie tam materiālo taisnību, kura atbilstu lietas patiesam stāvoklim, kura atjaunotu kārtību un *status quo*, kas pastāvējuši pirms viņu traucējuma momenta, bet ne tikai formālo taisnību, kura pastāv iekš tam, ka lēmums vairāk vai mazāk atbilst pastāvošiem formāliem likumiem. [...] Satiksmes brīvība, tautas tikumība un ģimenes miers atkarājas no privātpersonu pārliecības par taisnīgu un ātru procesu izbeigšanu [...], un šo pārliecību mazina katru reizi, kad, ievērojot vienu vien formālo taisnību, tā puse, kurai ir taisnība, lietu pazaudē.

Vladimirs Bukovskis. *Administratīvās tiesas reforma. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1925, Nr. 7/9, 828.–829.lpp.*

78.

Gala mērķis, pēc kura tiecas procesuālās tiesības, ir noskaidrot patiesību, atjaunot aizskartās tiesības, un tas notiek visas civiltiesiskās iekārtas, visas sabiedrības interesēs.

Vladimirs Bukovskis. *Civīlprocesa mācību grāmata. Autora izdevums, 1933, 17.lpp.*

79.

Var būt labas un sliktas tiesības. Var būt politiska māksla, kas noteic valsts varas aktus, un var būt šinī spēka degpunktā dažreiz arī politisks neprāts, pat ļaunprāts.

Mācītās jurisprudences jeb doktrīnas lomai un autoritātei [...] vajadzētu strauji augt, bet tas nenotiek. Juridiskai doktrīnai nav gandrīz nekāda iespaids stāvokļa nokārtošanā oficiālās vietās. [...] Viena daļa vainas ir laika garā, kur cienība pret zinātņi ir strauji samazinājusies, sakarā ar cienības samazināšanos pret kuru katru citu autoritāti. Daļa vainas ir arī tajā neapmierinošā stāvoklī, kādā tagad visās zemēs atrodas pate tiesību zinātne un arī juridiskā izglītība. Tāpat sava ietekme šai ziņā ir tam līmeņam, uz kāda atrodas vienas vai otras tautas vai sabiedrības grupas juridiskā kultūra vispār, tai starpā juridiskā apdāvinātība. Kā dažām tautām ir nenoliedzams muzikāls talants, tāpat var būt savs nacionāls juridisks talants, vai arī juridiska (tāpat kā p.piem. muzikālā vai filozofiskā) neapdāvinātība.

Kārlis Ducmanis. *Likumdošanas elementi un likumu sagatavošana. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1932, Nr. 7/8, 194., 197.lpp.*

80.

Temīdas svaru kausi ir stipri jūtīgi pret katru ar lietu sakarā stāvošu apstākli un ne vienreiz vien nosvarojums guļ šķietami sīkā apstāklī, kas, mests svaru kausā, gala rezultātā var dot lietai citādu apgaismojumu un svaru kausiem citādu nosvarojumu.

Aleksandrs Gubens. Darbam un tiesībām. Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939, 12.lpp.

81.

Vienīgās īstās atziņas atrodamas Bībelē, bet viss pārējais ir tikai patiesības meklējumi nebeidzamās alkās pēc taisnības.

Aleksandrs Gubens. Tiesnesis ar ticīgu sirdi. Baznīcas kalendārs 1954.gadam. Latvijas ev-lut. Baznīcas virsvaldes izdevums, 70.lpp.

82.

Lai taisnīga tiesa vītu slavas vainagus Taisnībai un ar to paaugstinātu Latvijas tautu.

Aleksandrs Gubens. Tiesu pils atklāšana. Pielikums Tieslietu Ministrijas Vēstnesim, 1939, 40.lpp.

83.

Ne tikai pašu prāvnieku, bet arī katras tiesiskas valsts intereses prasa, lai lieta tiktu izspriesta taisnīgi, t.i., lai spriedums nesaskanētu tikai ar formāliem procesa noteikumiem, bet arī pēc būtības atbilstu faktiskām prāvnieku juridiskām attiecībām. Un arvien vairāk pieaug tā uzskata piekritēji, ka tas process uzskatāms par labāko, kas tiesai dod vislielāko iespēju panākt šo mērķi.

Katra cilvēka darbība, tā tad arī tiesas procesuāla darbība, nekad nebūs ideāla un tādēļ minētais mērķis – materiālās patiesības panākšana – nekad pilnā mērā netiks sasniegts. Bet ja mēs šo mērķi uzskatām par ideālu, kuram jācenšas tuvuoties cik tik iespējams, tad tiesai jādod iespēja taisīt savu slēdzienu uz visa lietā esošā materiāla pamata un ar dzīves prasībām nesaskan tādi procesa noteikumi, kuri [...] izslēdz no šī materiāla kādu vienu daļu un neatļauj tiesai uz tā pamatot savu spriedumu, lai gan šī daļa varbūt visvairāk noderētu patiesības atrašanai. Pie šī materiāla pieder arī pašu partu paskaidrojumi, kuru ignorēšana daudzkārt noved pie tā, ka tiesnesim jāsaka *non liquet* un viņam tādēļ neatliek nekas cits, kā izšķirt lietu pēc formāliem likuma noteikumiem, neizsmēlot tās būtību no materiālā patiesības viedokļa.

Fridrihs Konradi. *Partu zvērests un partu pratināšana civilprocesā.*
Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1935, Nr.2, 296.–298.lpp.

84.

Kas attiecas uz likuma iztulkošanas noteikumiem, tad likumdevējs norāda vispirms uz likuma tekstu. Pielaižot tomēr, ka likuma burtiskais teksts ne katru reizi pareizi izteic iekšējo domu, likumdevējs nosaka iztulkot likumus pēc to tiešā jēguma, pielaižot tādā kārtā loģisku iztulkojumu blakus gramatiskam. Vajadzības gadījumā likumi iztulkojami arī pēc sistēmas, pamata un mērķa, un, beidzot, arī pēc analogijas.

Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību reforma Latvijā. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939, 166.lpp.*

85.

Kur nav tiesas un taisnības, tur nav kultūras, un tur cilvēkam ar pārliecību labāk nedzīvot.

Voldemārs Zānuels. *No sarunas Ravensburgā 1948.gadā. Šilde Ā. Valsvīri un demokrāti, Eraksti, 2007, 80.lpp.*

86.

Ja tiesnesis spriež dažus latus vai desmitus latu soda hulīgānam, kurš [...] aplauzis desmitiem vai simtiem kociņu ceļu apstādījumos, tad tas liecina skaidri, ka tiesnesim nav skaidri viņa uzdevumi un sodīšanas kriminālpolitiskie mērķi, nav skaidra sodīšanas sabiedriskā nozīme. Tas pats jāteic, kad tiesa nosacīti atlaiž sodu tam, kas uzskūdis citus par maksu nodot tiesā nepatiesu liecību un kas par maksu nepatiesi liecinājis, kad tiesa par valsts vai sabiedrisko uzņēmumu naudas piesavināšanos vainīgam piespriež niecīgu sodu un to pašu nosacīti atlaiž. Tā ir bijušās Krievijas sabiedrības nelaīmīgo ideoloģija. Šādi spriedumi neizbēgami sarūgtina sabiedrību un rada neuzticību pret tādu tiesnesi, rada zināmu plaisu noziedzīgu nodarījumu vērtējumos no [...] likumīgas varas, no vienas puses, un no tiesu varas, no otras puses.

Fricis Zilbers. *Jautājumi sakarā ar tiesu iekārtas likuma pārstrādāšanu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.1, 120.–121.lpp.*

jūšchi zilvexi un šaka: nej
pa to zeltu - tas vco of launū
bet ej pa šchito un ienomā-
dees. Bet mihlee vezaxi, warbuht un pafcham ofminet dšilvcs
tas šunis nepatiks. Lix of šinu mihlū. Bet tahdus, kas dabo
no šawcem pcedšilwofjumcem
tas luki ir taišit tahdus aifakši
jinuus zilwexam, kuršch pahrat
jau lēlu zilwexu škaitā. Ar
to tixai šuks gribet pataišt par
behrnu winu of rīfū mihšchū.
Laki kamehr ir wēzaxi, bet per-
truhst wēzaxu, nār wairs
padoma dēweju un winšch kriht
par upuri wifadeem dšilwcs
launumcem. Of to šuks pafch
šinaset dautš pēmehru. Wifadi
dšilwcs atpūstumi tixai zelaš
no tahdeem wihcem, kurš
wēzaxi mafus wifadi oflutina-
jūšchi un turejūšchi ahripuš
dšilwcs. Bet dšilwce lai ir

muhšch skolotajs. Katram
jau behrna pahrta wajaofetu
nostakteš preti dšilwcs wētrac
pawonus dšilwē no ziteem,
war šalidšinat ar skolencem
kas nēka nēfina un ofoto
ofdewumū noraxsta no ziteem.
Bet pafcham atrast ištto zelu-
tas ir katra zilwexa ofdewumū
cāut ari būtu w dafelū wēf
jafchaubas. Un pafaulē eēt
pēcēfchū un ari winas pra-
šbas. Dšilwce, dšilwce lai mihšch
mahza katru, atrast ištto zelu.
Warbuht šunis nepatikh mani
ešnati un warbuht prasalai
ari es nēfraidri ofleiz, bet
tagar nār wēlas wairaki
nēro raxstīt: šamahzas.
Pahēka šuks širpizi mihlēcam
un labu wēlēstutis šahūis.

Mihla mamma!

Nīkads bērni nevar atmaršat
savu vīzīti un visu pūliņu
un mīlestību. Tas ir pīnīgs
brīdis bērni, ka vīzīti uztur
jās savu bērnu labā. Wini
tek deun un nakti, jāt pēmas
sātā vāj trīkst karstajā vīzīti,
sātā, lai tikai bērniem
būtu labā, vīzīti dīst.
Tas ir uzturēts instīnks
mīlā radītā. Jau no pīnī
pīnīpīlā sātā vīzīti
savu bērnu pīnīnam dīst
un sātā tos, ka tu nepīdīdī
savu kātīti un nepīdīdī
savu vīzīti. Jāt vīzīti, sātā
dīstīti pīnī dīstīti nīdīstīti
un vīzīti traipīti. Un
vēlāk ka bērns jau pīnīdīstī
vīnī naktī ar gīdīti pīdīstī
klāt un ka vīzīti pīdīstī

DZĪVOTMĀKA

87.

Cilvēki ir sapratuši, ka par dažādām problēmām var būt dažādi ieskati, un savējie nav tik karsti jāuztiepj citu domām. Un ir taču beidzamais laiks atzīt, ka demokrātijā mazākumam jārespektē vairākums.

Rūdolfs Alksnis. *Tiesībnieka jubileja. Laiks, 12.04.1958., Nr.30.*

88.

Nav ikreiz jāzaudē brīvība, lai paliktu uzticīgs sev.

Jānis Ankravs. *No vēstules sievai no izsūtījuma, 1956.gads, Ģimenes arhīvs.*

89.

Nepadodies, nepadodies, nepadodies! Vienmēr atceries, ka katram mākonim ir zelta maliņa.

Teodors Bergtāls. *Derums J. Mākonim vienmēr ir zelta maliņa. Brīvā Latvija, 17.03.2001., Nr.11.*

90.

Dieva gribēto “es” atradīs, kas pats sevi aizmirsīs, bet tas, kas tikai par sevi vien domās, tas sevi pazaudēs.

* * *

Ne tāpēc bagātam grūti ieiet debesu valstībā, ka viņš bagāts: tas pats par sevi nav nekāds “grēks”. Bet tāpēc, ka viņam aiz mantas rūpēm un mūžīgām “darīšanām” – *business!* – nekad nav laika domāt par garu un apkopt savu dvēseli, savu garīgo monādi, dēļ kuras šī dzīve dota.

Kārlis Ducmanis. *Kad paplašina apziņu (lai pareizi dzīvi dzīvotum). Sējējs, Nr.8, 01.08.1936.*

91.

Ja man dzīvē kādreiz liekas, ka esmu nonācis strupceļā, tad es aizveru acis un iedomājos, ka atkal esmu mazs zēns un skaitu lūgšanu dzimtā Cesvaines baznīcā. Es lūdzu Dievu, un tad man kļūst viegli un viss atkal ir labi...

*Aleksandrs Gubens. Tiesnesis ar ticīgu sirdi. Baznīcas kalendārs 1954.gadam.
Latvijas ev-lut. Baznīcas virsvaldes izdevums, 71.lpp.*

92.

Īstāku vērtējumu valstsvīra darbībai un tam, vai un kādā mērā šī darbība ir bijusi tautai par svētību, var dot tikai vēlākos gados objektīva vēstures tiesa, kādai tiesai vēstures perspektīvā ir labāk pārredzama cēloņsakarības saite valsts dzīves notikumu norises gaitā un varētu arī būt labāk izprotami valstsvīra darbības motīvi, nekā tas ir tad, kad perspektīvai vēl trūkst vajadzīgās distances, kad kāds pēdējais apstāklis apgrūtina notikumu cēloņsakarības pareizāku izpratni [..].

Pašam cilvēkam jāizaug morāli krietnam, tad arī dzīve kļūs taisnīgāka un skaistāka un līdz ar to vērtīgāka.

*Aleksandrs Gubens. Valsts un Ministru prezidenta Dr. K.Ulmaņa 60 gadi.
Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr.4, 715.–717.lpp.*

93.

Karš tagad gan beidzies, bet miera nav, un pastāv milzīgas grūtības atjaunot tiesisko kārtību, kur tā traucēta. Arī mūsu tagadējais gandrīz beztiesiskais stāvoklis grauž labus tikumus. Glābsim, kas vēl glābjams. Mēs esam daudz zaudējuši, un tomēr mums vēl ir lielas vērtības: sirdsapziņa, godīgums, tiesības un morāle. Sargājot šīs vērtības, nav delikāti jānoklusē mūsu dzīves ēnas puses, kļūdas jāaizrāda, jo tās ar labu gribu var novērst. Atklātais vārds šīm brīžam ir iespaidīgākais līdzeklis cīņā pret tiem, kam jāuzsauc: kurp eji?

Pēteris Leitāns. Beztiesību laikā. Tiesībnieks, 1947, Nr.1.

94.

Kad ieroči runā, tiesības klusē.

Kārlis Puriņš. Breiķis J. Republikai bojā ejot. Latvju Ziņas, 14.02.1948., Nr.12.

95.

Galvenais ir labi padarītais darbs, kas sirdij dod absolūtu apmierinājumu. Pārējais ir nesvarīgs. Nesvarīgs ir arī, ko par to un cik saņem.

Un tikai raksturs dara cilvēku par personību.

Maksis Ratermanis. Zvērināta advokāta Jura Kēmana piemiņai. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr.4, 935., 937.lpp.

96.

Kalposim ne tam, kas mūs šķēļ, bet tam, kas vieno un sargā!

Augusts Rumpēters. DP Juristu apvienības mērķis un uzdevs. Tiesībnieks, 1947, Nr.2.

97.

Kungi, tik naivi mēs taču nebūsim, lai pieņemtu, ka tikai tie ir likumi, kurus par likumiem nosauc.

*Andrejs Šimanis. Debates Saeimā 13.03.1925.
Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas VII sesija, Saeimas izdevums, 1925., 726.lpp.*

98.

Savā dzīvē esmu ņēmis vērā savas mātes audzinātājas norādījumus, ka tam, kas labu dara, arī ar labu tiek atmaksāts, ka labu vajag darīt arī tiem, kas ļauni ir. Darot labu, var atrast dzīves piepildījumu un līdzsvaru.

Es atrodu, ka visskaistākā ideja ir mana valsts un no šādas redzes viedokļa es izgāju arī visā savā dzīvē ar visiem darbiniekiem. Es pazinu labi savus darbiniekus. Pēc 9 gadiem šķirties ir grūti, jo cilvēks, tāpat kā koks, zināmā vietā iesakņojas un, to pārstādot, negribot saknēm ir jātrūkst, kuras tad asaro un apaug tikai ar laiku. Arī cilvēkam pārrautās draudzības saites tāpat asaro. [...] Lūdzu jūs palikt pie manas atziņas – kalpot valstij.

*Jānis Skudre. Uzruna Daugavpils apgabaltiesas 15.gadadienas svinībās.
Latgales Vēstnesis, 11.01.1935., Nr.2.*

99.

Katram intelligentam cilvēkam ir nepieciešami pielikt roku arī sabiedriskā darbā, tas būtu tikai maza parāda atlīdzināšana par mūsu audzināšanu. Nevar cilvēks skatīties uz materiālo pusi vien, vajag arī būt vispārības idejām, kuras sekmējamas.

Jānis Skudre. *Uzruna, atstājot Daugavpils apgabaltiesas priekšsēdētāja amatu. Senātors J. Skudre šķiras no Daugavpils. Laikgales Vēstnesis, 18.01.1935., Nr.3.*

100.

Lai iet kā iedams, piesper kāju smiedams.

Jānis Skudre. *Padoms meitām, no Gaidas Skudres atmiņām filmā "Senatori", 2017.*

101.

Ja tautai zudušas viņas vīzijas, tad tai jāiet bojā. Nedrīkst zaudēt savu sirds dedzību, savu sirds degsmi, dvēseles skatu un vīziju par nākotnes mirdzumu un varenību. Līdzīgu domu par ideju, ideālu nozīmi pauda vairāk nekā 2000 gadus atpakaļ senā grieķu filozofija, tad Aleksandriniešu filozofijas skola, un to pašu skaistos vārdos izteicis Jānis, sākot savu evaņģēliju ar vārdiem *en arche en ho logos* un norādot, ka ideja, ideāls ir visa sākums un cēlonis, un tikai tajā ir dzīvība un gaišums cilvēcei. Idejai ir sava dinamika, tā tiecas izpausties vārdos un iemiesoties darbos.

Fricis Zilbers. *Pirmie 20 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.4, 957.lpp.*

Preekschsehdetaja senatora
K. Waltera preekschlikuna
noturef apreenotas sapulzes
sehdes kotru pirmo peekt-
deenu mehnest.

Peekrist preekschsehdeto ja
preekschlikumon.

Preekschachtel a. 18

Seng t'ori

W. rufescens

1940. gadā

mā, dot atsauksmi par L.R.S.81.panta
kārtībā izdoto Sodu likumu.

ties par vāhle-
meem grofijomem
jodu likuma.
- līdz 1906. g.
10. decembrim.

Priekšsēdētājs

M. Gailis

K. M. K. Pūris

Senatori

K. Holm
J. P. K.
J. P. K.
J. P. K.

K. Holm
J. K. K.
J. K. K.
J. K. K.

Virssēdētārs v.ā.

Brīvlaika sadalījums 1939.g.vasarā
(Tiesu iek.128.un 129.p.)

Atļaut katram no.
Tautasnamam nolikt
sava senatora brīvlaika
pārvaldības pieņem. no. 128.
128. un 129. p.

Priekšsēdētājs:

V. Kalāns

Senatori

M. Līviņš
P. Līviņš
Virssēdētājs v.i.

Docmans

Kalāns
J. Kalāns

J. Guntis

M. Kalāns
M. Kalāns

Kalāns
Kalāns

Kalāns

Kalāns

Par senatoriem

Rūdolfs Jānis ALKSNIS

(1888.gadā Ēveles pagastā – 1961.gadā ASV)

Senāta Kriminālās kasācijas departamenta (1931), Administratīvā departamenta (1932; 1937–1940), Civilās kasācijas departamenta senators (1933–1936)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Tiesamatu kandidāts, sekretāra palīgs un sekretārs Krievijā; apgabaltiesas prokurora biedrs Jelgavā, tiesnesis Rīgas apgabaltiesā un Tiesu palātā.

Pēc Senāta: vācu okupācijas laikā Tieslietu ģenerāldirekcijā. No 1944.gada trimdā. Starptautiskās bēgļu organizācijas tieslietu padomnieks.

Papildu: Piedalījies Latvijas Civillikuma izstrādāšanā, Baltijas valstu juristu biroja Latvijas nacionālās nodaļas loceklis, juriskonsults Tieslietu ministrijā. Viens no Amerikas Latviešu Apvienības dibinātājiem.

Jānis ANKRAVS

(1892.gadā Sarkanu pagastā – 1963.gadā Rīgā)

Senāta virsprokurora biedrs (1936), Kriminālās kasācijas departamenta senators (1937–1940)

Izglītība: Rīgas Garīgais seminārs, Maskavas Komerccinstitūta Ekonomiskā nodaļa, Latvijas Universitātes Tiesību nodaļa.

Pirms Senāta: Skolotājs un skolu pārzinis Krievijā; tiesamatu kandidāts Tiesu palātā, prokurors, tiesnesis un priekšsēdētāja biedrs Rīgas apgabaltiesā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā tiesnesis un priekšsēdētāja biedrs Rīgas apgabaltiesā. 1952.–1956.gadā izsūtījumā Jaroslavas apgabalā soda nometnēs.

Jānis BALODIS

(1890.gadā Ungurmuižas pagastā – 1975.gadā ASV)

Senāta Administratīvā departamenta senators (1928–1930), Kriminālās kasācijas departamenta senators (1931–1940), departamenta priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs (1940)

Izglītība: Tērbatas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Karadienests Krievijas armijā.

Tiesamata kandidāts, prokurora biedrs Rīgas un Liepājas apgabaltiesās, tiesnesis Rīgas apgabaltiesā un Tiesu palātā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā tiesnesis Tiesu palātā. No 1944.gada trimdā Vācijā un ASV. Starptautiskās bēgļu organizācijas tieslietu padomnieks.

Papildu: Soda likuma izstrādāšanas komisijas loceklis, Tieslietu ministrijas juriskonsults. Latvijas šaha kluba dibinātājs un ilggadējs priekšnieks. Viens no Latviešu akadēmiskās kopas dibinātājiem ASV, Latviešu ev.luteriskās draudzes valdes loceklis.

Teodors BERGTĀLS

(1886.gadā Laubezeres pagastā – 1942.gadā Soļikamskā)

Senāta virsprokurora biedrs (1938), Administratīvā departamenta senators (1938–1940)

Izglītība: Rīgas Garīgais seminārs, Varšavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Valsts kontroles dienestā Krievijā, prokurora biedrs, tiesnesis un priekšsēdētāja biedrs Rīgas apgabaltiesā.

Pēc Senāta: 1941.gadā apcietināts un izvests uz Soļikamskas soda nometnēm, piespriests augstākais soda mērs – nošaušana.

Vladimirs BUKOVSKIS

(1867.gadā Pēterburgā – 1937.gadā Latvijā)

Senāta Civilās kasācijas departamenta senators (1934–1937)

Izglītība: Pēterpils Universitātes Juridiskā fakultāte, tiesību doktors Latvijas Universitātē.

Pirms Senāta: tiesamata kandidāts, sekretāra palīgs un sekretārs Pēterburgā, tiesnesis Jelgavas un Rīgas apgabaltiesās. Pirmā pasaules kara laikā kara resora juriskonsults un īstenais valsts padomnieks. Latvijas Universitātes vecākais docents, Civilprocesa katedras profesors.

Papildu: Tieslietu ministrijas juriskonsults. Latvijas Civillikuma izstrādāšanas komisijas vadītājs. Civilprocesa mācību grāmatas un daudzu publikāciju autors. Piedalījies Baltijas valstu juristu biroja organizēšanā.

Mintauts ČAKSTE

(1893.gadā Jelgavā – 1962.gadā Zviedrijā)

**Senāta Civilās kasācijas departamenta
senators (1934–1940)**

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Virsnieks Krievijas armijā un latviešu Imantas pulkā. Kara virstiesas sekretārs, prokurora palīgs un prokurors. Tiesnesis un tiesas priekšsēdētāja biedrs Rīgas apgabaltiesā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā Tieslietu ģenerāldirekcijas Juriskonsultācijas nodaļas vecākais loceklis. Par darbību Latvijas Centrālajā padomē apcietināts. No 1944.gada trimdā Zviedrijā. Zinātniska darba stipendiāts Stokholmas universitātes Juridiskajā fakultātē.

Papildu: Latvijas Centrālās padomes aktīvs biedrs trimdā. Kā labs starptautisko tiesību zinātnājs daudz uzstājies starptautiskās juristu sanāksmēs. Publicists laikrakstā „Latvju Ziņas”, strādājis apgādā „Daugava”.

Baldvins DISTERLO

(1869.gadā Rīgā – 1937.gadā Latvijā)

**Senāta Administratīvā departamenta
senators (1921–1922)**

Izglītība: Pēterburgas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Strādājis Krievijas Tieslietu ministrijas iestādēs Pēterburgā, Kodifikācijas nodaļas redaktors un valsts sekretāra palīgs Krievijas valsts padomē, Krievijas Senāta Kodifikācijas nodaļas vecākais redaktors. Juriskonsults Rīgas pilsētas valdē. Juriskonsultācijas loceklis un Kodifikācijas nodaļas izveidotājs un vadītājs Tieslietu ministrijā Rīgā.

Pēc Senāta: Tieslietu ministrijas un Saeimas Kodifikācijas nodaļu vadītājs. Tieslietu ministrs.

Papildu: Krievijas luterāņu baznīcas konsistorijas loceklis, Latvijas ev-luteriskās baznīcas virsvaldes loceklis.

Kārlis DUCMANIS

(1881.gadā Brantu pagastā –
1943.gadā Kirovā)

**Senāta Administratīvā departamenta
senators (1936–1937),
Spriedumu biroja vadītājs (1938–1940)**

Izglītība: Pēterburgas Tehnoloģiskais institūts,
Pēterburgas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Līdzstrādnieks latviešu laikrakstos Pēterburgā. Advokāta palīgs Rīgā. Virsnieks Krievijas armijā. Latviešu bēgļu komitejas darbinieks Vitebskā, ievēlēts Vitebskas pilsētas domē. Vairāku laikrakstu redakcijas loceklis. Tiesnesis Rīgas apgabaltiesā. Latvijas diplomātiskajā dienestā: Pagaidu valdības pārstāvis Dānijā, sūtniecības sekretārs un pagaidu vadītājs, ģenerālkonsuls Stokholmā un sūtniecības Zviedrijā pagaidu pilnvarotais, Latvijas pastāvīgais delegāts Tautu Savienībā Ženēvā, Latvijas sūtnis Čehoslovākijā un Dienvidslāvijā, starptautiskā plebiscīta tiesnesis Zāras apgabalā, Starptautiskās diplomātiskās akadēmijas (Parīzē) loceklis.

Pēc Senāta: 1941.gadā apcietināts un izvests uz Vjatkas soda nometnēm.

Papildu: Rīgas latviešu biedrības juriskonsults. Sarakstīja apmēram 20 grāmatas par tiesību, politikas, filozofijas un literāriem jautājumiem, daudz publicējies presē. 1937.gada Civillikuma ievada autors. Latvijas Profesiju kameras Juridiskās sekcijas, Latvijas juristu biedrības un Latviešu–dāņu tuvināšanās biedrības priekšsēdētājs.

Mikēlis GOBIŅŠ

(1866.gadā Kārdzabas pagastā –
1931.gadā Rīgā)

**Senators (1918), Senāta Kriminālās
kasācijas departamenta priekšsēdētājs
(1919–1931), Senāta Apvienotās sapulces
priekšsēdētājs (1929–1931)**

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Advokāts Jelgavā. Jelgavas un Bauskas zemesgrāmatu nodaļas sekretārs.

Papildu: Tieslietu ministrijas juriskonsults. Pirmais izdevuma „Tieslietu Ministrijas Vēstnesis” redaktors. A/s “Rīgas Uniona banka” padomes priekšsēdētājs.

Jānis GRAUDIŅŠ

(1871.gadā Salgaļes pagastā –
1938.gadā Rīgā).

**Senators (1918),
Senāta Kriminālās kasācijas departamenta
senators (1919–1920)**

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Advokāts Cēsīs un Rīgā.

Pēc Senāta: Zvērinātu advokātu padomes loceklis, Rīgas pilsētas notārs.

Papildu: Soda likuma izstrādes komisijas loceklis. Viens no Latvijas Notāru biedrības dibinātājiem. Jaunā Rīgas teātra padomes loceklis, Biedrības priekš latviešiem ar augstāko izglītību valdes sekretārs, darbojies vairākos latviešu žurnālu un laikrakstu apgādos.

Par senatoriem

Jēkabs GROTS

(1888.gadā Saikavas pagastā –
1942.gadā Soļikamskā)

Senāta Civilās kasācijas departamenta
senators (1934–1940)

Izglītība: Tērbatas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināta advokāta palīgs Rīgā. Ārlietu ministrijas juriskonsultācijas sekretārs un Starptautisko civiltiesību nodaļas vadītājs. Tiesnesis Rīgas apgabaltiesā un Tiesu palātā. Juriskonsults Finanšu ministrijā, Kuģniecības nelaimes gadījumu izmeklēšanas kolēģijas priekšsēdētājs.

Pēc Senāta: 1941.gadā apcietināts un izvests uz Soļikamskas soda nometnēm, izpildīts nāvessods.

Papildu: Rīgas Latviešu biedrības runasvīrs, brīvмүрnieku ložas „Jāņuguns” loceklis.

Aleksandrs GUBENS

(1879.gadā Kraukļu pagastā –
1952.gadā Vācijā)

Senāta Kriminālās kasācijas departamenta
senators (1920–1940), departamenta
priekšsēdētājs (1931–1940),
Senāta Apvienotās sapulces priekšsēdētājs
(1934–1940)

Izglītība: Maskavas Universitātes juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināts advokāts Rīgā. Tiesnesis Tiesu palātā.

Pēc Senāta: No 1944.gada trimdā Vācijā.

Papildu: Latvijas Krimināltiesību biedrības dibināšanas iniciators, pirmā Krimināltiesību kongresa organizators. Darbojies Sodu likuma un Tiesu iekārtas likuma izstrādāšanas komisijās. Tieslietu un Satiksmes ministriju juriskonsults. Rīgas Latviešu biedrības valdes loceklis. Notiesāto apzēlošanas lūgumu komisijas priekšsēdis un Ordeņu kapitula kanclers. Latvijas ev.-luteriskās baznīcas virsvaldes loceklis un prezidenta vietnieks.

Jānis KALACS

(1868.gadā Trikātas pagastā –
1947.gadā Vācijā)

Senāta Administratīvā departamenta
senators (1922–1940),
departamenta priekšsēdētājs (1934–1940)

Izglītība: Pēterburgas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Tiesu amati Krievijā – Tjumeņas apriņķa tiesas priekšsēdētājs, mirtiesnesis Berjozovas apriņķī, Obdorskā, Išimas apriņķī, Sahalīnas salā, Irkutskas pilsētā, Harbinā, Pierobežas apgabaltiesas un Irkutskas Tiesu palātas tiesnesis. Daugavpils apgabaltiesas priekšsēdētājs.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā tiesnesis Tiesu palātā. No 1944.gada trimdā Vācijā, latviešu Augstākās sabiedriskās tiesas tiesnesis.

Papildu: Centrālās vēlēšanu komisijas loceklis, Latvijas Sarkanā krusta valdes un prezidija loceklis

Fridrihs KONRADI

(1881.gadā Sakas pagastā –
1946.gadā Vācijā)

Senāta Civilās kasācijas departamenta
senators (1928–1939)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: tiesamata kandidāts Rīgas apgabaltiesā un Tiesu palātā Pēterburgā, mirtiesnesis Vidzemes un Kurzemes guberņās, tiesnesis Tiesu palātā.

Pēc Senāta: 1939.gadā izbraucis uz Vāciju.

Papildu: Valsts kontroles padomes loceklis un sevišķās sēdes priekšsēdētājs. Tieslietu ministrijas juriskonsults un Igaunijas Tieslietu ministrijas padomnieks. Kopā ar A.Valteru sakārtojis „Izvilumus no Senāta Civilā kasācijas departamenta spriedumiem” 14 sējumos.

Pēteris LEITĀNS

(1879.gadā Jaunpiebalgas pagastā –
1949.gadā Zviedrijā)

Senāta Civilās kasācijas departamenta
senators (1937–1940)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināta advokāta palīgs Maskavas tiesu palātā. Tiesnesis un apgabaltiesas priekšsēdētāja biedrs Rīgas apgabaltiesā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā tiesnesis Tiesu palātā. No 1944.gada trimdā Zviedrijā.

Papildu: Terminoloģijas komisijas loceklis. Trimdas publicists.

Par senatoriem

Augusts LĒBERS

(1865.gadā Rīgā –
1948.gadā Vācijā)

Senators (1918), Senāta Civilās kasācijas departamenta senators (1919–1938), departamenta priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs (1933–1934)

Izglītība: Tērbatas Universitātes Juridiskā fakultāte, doktora grāds Getingenas Universitātē Vācijā.

Pirms Senāta: Tiesamata kandidāts un sekretārs Rjazanaņas apgabaltiesā. Advokāta palīgs un zvērināts advokāts Rīgā. Pasniedzējs Rīgas politehnikumā.

Pēc Senāta: 1939.gadā izbraucis uz Vāciju.

Papildu: Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes pirmais pagaidu dekāns, profesors tirdzniecības tiesībās, juriskonsults. Padomnieks Latvijas – Vācijas norēķināšanās komisijā. Viens no 1937. gada Civillikuma izstrādātājiem. Strādājis Baltijas valstu čeku un vekseļu tiesību unifikācijā. Tieslietu ministrijas juriskonsults. Piedalījies Konversācijas vārdnīcas veidošanā. „Tirdzniecības tiesību pārskata” un citu mācību grāmatu autors. Tiesnešu biedrības valdes loceklis. Ugunsapbedīšanas biedrības dibinātājs un priekšsēdētājs, Latvijas Vēža apkarošanas biedrības padomes priekšsēdētājs.

Broņislavs NAGUJEVSKIS

(1874.gadā Rīgā –
1942.gadā Rīgā)

Senāta Kriminālās kasācijas departamenta senators (1919–1935)

Izglītība: Kazaņas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Tiesu darbinieks Kazaņas apgabaltiesā un Kazaņas Tiesu palātā, mirtiesnesis Čistopolē, Ufas apgabaltiesas prokurora biedrs. Rīgas apgabaltiesas un Tiesu palātas tiesnesis.

Papildu: Kara virstiesas loceklis. Tautas padomes loceklis. Augstākās izglītības veicināšanas biedrības priekšsēdētājs, Latvijas saimniecības biedrības priekšsēdētājs, Rīgas komercinstitūta saimnieciskās komisijas priekšsēdētājs.

Kārlis OZOLIŅŠ

(1866.gadā Veselavas pagastā –
1933.gadā Rīgā)

Senators (1918), Senāta Civilās kasācijas departamenta priekšsēdētājs (1919–1933), Senāta Apvienotās sapulces priekšsēdētājs (1931–1933)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināta advokāta palīgs un zvērināts advokāts Rīgā.

Papildu: Rīgas Latviešu biedrības runasvīrs, kooperatīvu centrālās savienības “Konzums” valdes priekšsēdētājs.

Osvalds OZOLIŅŠ

(1888.gadā Rīgā –
1942.gadā Vjatlagā)

Senāta Civilās kasācijas departamenta senators (1930–1940), departamenta priekšsēdētājs (1934–1940)

Izglītība: Pēterburgas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināta advokāta palīgs Rīgā. Statistiķis un juriskonsults Krievijā. Tiesnesis Rīgas apgabaltiesā un Tiesu palātā.

Pēc Senāta: Apcietināts un izvests uz Vjatkas soda nometni, miris pirms nāvessoda paziņošanas.

Papildu: Baltijas valstu juristu biroja loceklis. Juriskonsults Valsts kontrolē. Lektors Rīgas Komercinstitūtā, Latvijas Tautas universitātē, Rīgas pilsētas 1.gimnāzijā. 1937.gada Civillikuma izstrādāšanas komisijas loceklis. Latvijas delegācijas loceklis Tautu savienības pilnsapulcē.

Aleksandrs PĒTERSONS

(1867.gadā Liepājā –
1931.gadā Rīgā)

Senāta virsprokurora biedrs (1921), Senāta Civilās kasācijas departamenta senators (1922–1931)

Izglītība: Maskavas Universitātes Filoloģijas fakultāte un Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Jūrnieks. Dienests Jeļisavetgradas dragūnu pulkā. Tiesamata kandidāts Rīgas apgabaltiesā, zvērināts advokāts Rīgā, Jelgavā un Tukumā, tiesnesis Tiesu palātā.

Par senatoriem

Kārlis PURIŅŠ

(1883.gadā Smiltenes pagastā –
1947.gadā Vācijā)

Senāta Administratīvā departamenta senators (1925–1940)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.
Doktora grāds Latvijas Universitātē.

Pirms Senāta: Zinātniskā darbība Maskavas
Universitātes Tautsaimniecības katedrā. Zvērināts
advokāts Maskavā. Pirmais Latvijas finanšu ministrs.
Tautas Padomes loceklis un 1. Satversmes Sapulces
loceklis. Latvijas Universitātes organizācijas padomes
loceklis un Ekonomiski juridiskās fakultātes dekāns,
docents un profesors finanšu tiesībās. Zvērināts
advokāts Rīgā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā profesors un
katedras vadītājs Universitātē. No 1944.gada trimdā
Vācijā.

Papildu: Tieslietu ministrijas juriskonsults. Autors
grāmatām „Finanšu zinātnes kurss” un „Kooperatīvais
un tirdzniecības kredīts Latvijā”. Latvijas Tirdzniecības
un rūpniecības kameras Kredīta sekcijas priekšsēdētājs,
Latvijas Valsts Saimniecības padomes loceklis.

Maksis RATERMANIS

(1893.gadā Blīdenes pagastā –
1970.gadā ASV)

Senāta Civilās kasācijas departamenta senators (1939–1940)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Dienējis Krievijas un pretlielinieciskajā
Deņikina armijā. Svešvalodu korespondents
tirdzniecības firmās Bulgārijā. Miertiesnesis,
tiesnesis un apgabaltiesas priekšsēdētāja biedrs Rīgas
apgabaltiesā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā juriskonsults
Tieslietu ģenerāldirekcijā. No 1944.gada trimdā Vācijā
un ASV. Baltijas sakaru direktors majora dienesta
pakāpē ASV armijas štābā Vācijā. Valodu pasniedzējs
ASV armijas gaisa spēku skolā Sirakjūsā.

Augusts RUMPĒTERS

(1899.gadā Turaidas pagastā –
1978.gadā ASV)

Senāta Civilās kasācijas departamenta senators (1938–1940)

Izglītība: Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un
juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Dienējis Latvijas armijā. Tiesamata
kandidāts Rīgas apgabaltiesā, papildmirtiesnesis
un mirtiesnesis Latgales apgabaltiesā. Daugavpils
pilsētas ires valdes priekšsēdētājs. Tiesnesis Daugavpils
apgabaltiesā un Tiesu palātā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā juriskonsults
Tieslietu ģenerāldirekcijā un tiesnesis Tiesu palātā.
No 1944.gada trimdā Vācijā un ASV. Augstākās
sabiedriskās tiesas priekšsēdētājs un Juristu apvienības
vicepriekšsēdis Vācijas bēgļu nometnēs, padomnieks
Starptautiskajā bēgļu organizācijā.

Papildu: Zemesgrāmatu atjaunošanas komisijas
loceklis un tiesu pārstāvis Zemes ierīcības komitejā.
Latvijas ev. luteriskās baznīcas virsvaldes loceklis.
Trimdā komitejas “Latvijas brīvībai” juriskonsults,
pārstāvis Eiropas apspiesto nāciju asamblejā, Latvijas
Zemnieku Savienības Padomes loceklis, Latvijas juristu
apvienības vicepriekšsēdētājs un Baltijas juristu
apvienības valdes loceklis, LELB valdes juriskonsults un
Prezidija loceklis.

Andrejs ŠIMANIS

(1867.gadā Sarkanmuižas pagastā –
1926.gadā Rīgā)

Senāta Administratīvā departamenta
senators (1920–1926)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināts advokāts Liepājā. Latviešu bēgļu apgādāšanas centrālās komitejas juridiskā biroja vadītājs. Liepājas Zemesgrāmatu nodaļas priekšnieks. Tiesnesis un tiesas priekšsēdētājs Liepājas apgabaltiesā.

Papildu: Pirmās Satversmes sapulces loceklis, Pirmās Saeimas loceklis, Centrālās vēlēšanu komisijas loceklis.

Jānis SKUDRE

(1889.gadā Saukas pagastā –
1942.gadā Sverdlovskas apgabalā)

Senāta Kriminālās kasācijas departamenta
senators (1934–1940)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte, Kijevas komercinstitūts.

Pirms Senāta: Zvērināta advokāta palīgs Daugavpilī. Mobilizēts Krievijas armijā, rotas komandieris. Latviešu bēgļu apgādāšanas centrālās komitejas juriskonsults.

Rotas komandieris Latvijas armijā. Prokurora biedrs Daugavpils apgabaltiesā, tiesnesis Jelgavas apgabaltiesā, Daugavpils apgabaltiesas priekšsēdētājs.

Pēc Senāta: 1941.gadā apcietināts un izvests uz soda nometnēm Sverdlovskas apgabalā. Miris pirms nāvēssoda pasludināšanas.

Papildu: Latvijas tiesnešu biedrības priekšsēdētājs. Latvijas lauksaimniecības kameras sekcijas vadītājs.

Pēteris STĒRSTE

(1893.gadā Zaļenieku pagastā –
1976.gadā ASV)

Senāta Civilās kasācijas departamenta
senators (1937–1940)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte (nepabeigta), Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību fakultāte.

Pirms Senāta: Dienests Krievijas armijā, rotas komandieris. Štāba komandants Latvijas armijā, piedalījies Latvijas atbrīvošanas cīņās. Sekretāra palīgs Tiesu palātā, papildmiertiesnesis un tiesnesis Jelgavas apgabaltiesā, tiesnesis Tiesu palātā.

Pēc Senāta: Vācu okupācijas laikā tiesnesis Tiesu palātā. No 1944.gada trimdā Vācijā un ASV.

Papildu: Latvijas Centrālās padomes priekšsēdētājs trimdā, Lāčplēša Ordeņa Kavalieru biedrības valdes loceklis.

Kristaps VALTERS

(1861.gadā Rumbas pagastā –
1944.gadā Rumbas pagastā)

Senators (1918),
Senāta Administratīvā departamenta
priekšsēdētājs (1919–1934),
Senāta Apvienotās sapulces priekšsēdētājs
(1919–1929),
Apvienotās sapulces priekšsēdētāja
pienākumu izpildītājs (1933–1934)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Privātskolotājs Kuldīgā un Rīgā.

Zvērināta advokāta palīgs Kuldīgā, zvērināts advokāts Rīgā. Latviešu Bēgļu centrālās palīdzības komitejas Pēterburgā un Tērbatā darbinieks.

Pēc Senāta: Zvērināts advokāts Rīgā un Kuldīgā.

Papildu: Aktīvs jaunstrāvnieks. Publikācijas „Tēvijā”, „Austrumā”, „Mājas Viesi”. „Dienas Lapas” redaktors un līdzizdevējs. Piedalījies Latvijas tiesu pagaidu nolikuma izstrādāšanā. Tieslietu ministrijas juriskonsults. Centrālās vēlēšanu komisijas loceklis.

Fridrihs VESMANIS

(1875.gadā Rundāles pagastā –
1941.gadā Usoļņe)

Senāta Administratīvo lietu departamenta
un Civilās kasācijas departamenta senators
(1921–1923),
Administratīvo lietu departamenta senators
(1932–1937)

Izglītība: Pēterburgas Universitātes Juridiskā
fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināts advokāts Jelgavā. Latviešu
bēgļu apgādāšanas centrālās komitejas Pēterburgā
nodaļas vadītājs. Tiesnesis Jelgavas apgabaltiesā.
Zvērināts advokāts Rīgā, Zvērinātu advokātu padomes
loceklis. Jelgavas pilsētas galva.

Pēc Senāta: Pirmās Saeimas priekšsēdētājs, Latvijas
sūtnis Londonā. 1937.gadā pensionējies. 1941.gadā
apcietināts un izvests uz Soļimskas soda noietni.

Papildu: Aktīvs jaunstrāvnieks, "Dienas Lapas"
līdzstrādnieks. Sociāldemokrātu laikrakstu „Latviešu
Strādnieks”, „Sociāldemokrāts”, „Pēterburgas Latvietis”,
„Nākotne”, „Izglītība” redakcijas kolēģiju loceklis un
autors. Juriskonsults Tieslietu ministrijā. Tautas
Padomes loceklis, Pirmās Satversmes sapulces loceklis,
Pirmās Saeimas loceklis. Centrālās zemes ierīcības
loceklis, Latvijas – Vācijas norēķināšanās komisijas
loceklis. Tautu Savienības veicināšanas biedrības goda
viceprezidents.

Voldemārs ZĀMUELS

(1872.gadā Dzērbenes pagastā –
1948.gadā Vācijā)

Senators (1918),
Senāta virsprokurors (1919–1921)

Izglītība: Tērbatas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Zvērināts advokāts Rīgā, Tērbatā
un Valkā. Latviešu Pagaidu Nacionālās Padomes
priekšsēdētājs.

Pēc Senāta: Zvērināts advokāts. Ministru prezidents,
Tieslietu ministrs, Zemkopības ministrs. Vācu
okupācijas laikā tiesnesis Tiesu palātā. No 1944.gada
trimdā Vācijā.

Papildu: Avīzes „Latvija” redaktors. Latviešu strēlnieku
bataljona organizācijas komitejas darbinieks, piedalījies
Latvijas Tautas padomes politiskās platformas
izstrādāšanā. Latvijas–Igaunijas robežkomisijas
priekšsēdētājs. Kara virstiesas priekšsēdētājs. Pirmās
Satversmes sapulces loceklis. Vairāku ministriju
juriskonsults. Rīgas Latviešu biedrības runasvīrs,
Latviešu konstitucionāli demokrātiskās partijas un
Rīgas Liberālā kluba priekšsēdētāja biedrs, Latvijas
Sarkanā krusta valdes loceklis.

Fricis ZILBERS

(1875.gadā Meņģeles pagastā –
1942.gadā Vjatkā)

Senāta Kriminālās kasācijas departamenta
senators (1925–1936),
Senāta virsprokurors (1936–1940)

Izglītība: Maskavas Universitātes Juridiskā fakultāte.

Pirms Senāta: Tiesamata kandidāts, mirtiesnesis un
svarīgu lietu izmeklēšanas tiesnesis Krievijā, Omskas
apgabaltiesas loceklis. Jelgavas apgabaltiesas prokurora
biedrs, Rīgas apgabaltiesas prokurors, Daugavpils
apgabaltiesas priekšsēdētājs.

Pēc Senāta: 1941.gadā arestēts un izvests uz Vjatkas
soda noietni, miris pirms nāvēssoda pasludināšanas.

Papildu: Latvijas tiesnešu biedrības priekšsēdētājs un
padomes loceklis.

Satura secībā

VALSTS

1. Mintauts Čakste. *1945.gada 18.novembrī. Latvju Ziņas, 1945, Nr.53.*
2. Baldvins Disterlo. *Juridiskas piezīmes pie Latvijas Republikas Satversmes. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1923, Nr.7.*
3. Baldvins Disterlo. *Rīgas Juristu biedrības sapulce 13.septembrī 1923.g. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1923, Nr.5/6.*
4. Kārlis Ducmanis. *Jaunais likums par žūpības apkarošanu. K.Bērziņa apgāds, 1926.*
5. Kārlis Ducmanis. *Kad paplašina apziņu (lai pareizi dzīvi dzīvotum). Sējējs, 1936, Nr.8.*
6. Kārlis Ducmanis. *Kara un miera jautājumi pēc veclaiku un jaunlaiku starptautiskām tiesībām. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.3.*
7. Kārlis Ducmanis. *Latviešu valoda Baltijas tiesās. Jaunā Dienas Lapa, 15.06.1911.*
8. Miķelis Gobiņš. *Līdzstrādniekiem un lastajiem. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1922, Nr.1.*
9. Aleksandrs Gubens. *Piecpadsmitais maijs Latvijas tiesās. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1936, Nr.3.*
10. Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību organizējošā un audzinošā nozīme. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalms, 1938.*
11. Osvalds Ozoliņš. *Jaunā Civillikuma ievads. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2.*
12. Kārlis Puriņš. *Piezīmes pie mūsu ienākuma nodokļa. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1928, Nr.3.*
13. Augusts Rumpēters. *Latvijas valsts idejas tapšana. Universitāte, 1966, Nr.18.*
14. Fridrihs Vesmanis. *Saeimas priekšsēdētāja uzruna Saeimas svinīgajā sēdē. Valdības Vēstnesis, 1922, Nr.261.*
15. Fridrihs Vesmanis. *Saeimas priekšsēdētāja uzruna Saeimas svinīgajā sēdē. Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas, V sesija, Saeimas izdevums, 1925.*
16. Voldemārs Zāmuels. *Atsevišķās domas Latvijas Senāta Apvienotās sapulces rīcības sēdē. LVVA, 1535.fonds, 10.apraksts, 3.lieta.*
17. Voldemārs Zāmuels. *I politiskā iedvesma. Austrums, 1928, Nr.7.*
18. Voldemārs Zāmuels. *Ministru prezidenta uzruna skolotājiem. Skolas svētku nedēļa. Mūsu Nākotne, 1924, Nr.15.*
19. Voldemārs Zāmuels. *Ministru prezidents preses darbiniekiem. Šilde Ā. Valstsvīri un demokrāti, Eraksti, 2007.*

Izmantoti avoti

20. Voldemārs Zāmuels. *Uzstāšanās debatēs Satversmes sapulcē, 4.sesijas 8.sēde. Satversmes sapulces stenogrammas, Satversmes sapulces izdevums, 16.burtņīca.*
21. Fricis Zilbers. *Pirmie 20 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.4.*

PASAULE

22. Mintauts Čakste. *Latvija kā starptautiska problēma. Tiesībnieks, 1949, Nr. 7.*
23. Mintauts Čakste. *Satversmes sapulces sasaukšanas dienas atcerei. Latvju Ziņas, 1946, Nr.33.*
24. Kārlis Ducmanis. *Tautu savienības darbs. Burtņieks, 1931, Nr.3.*
25. Kārlis Ducmanis. *Tiesiskā kultūra un modernā diplomātija. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
26. Kārlis Ducmanis. *Likumdošanas elementi un likumu sagatavošana. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1932, Nr. 7/8.*
27. Pēteris Leitāns. *Beztiesību laikā. Tiesībnieks, 1947, Nr.1.*
28. Pēteris Stērste. *Uzruna Latvijas Centrālās padomes sanāksmē Vicburgā. Tēvzeme: Latvian Newspaper, 1946, Nr.40.*

TIESĪBKULTŪRA

29. Jānis Balodis. *Nepatiesa liecība kā pretdarbība tiesai. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2.*
30. Vladimirs Bukovskis. *Civiltprocesa mācību grāmata. Autora izdevums, 1933.*
31. Vladimirs Bukovskis. *Jauna civilkodeksa izstrādāšanas komisijas darbība. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1920, Nr.2/3.*
32. Vladimirs Bukovskis. *Latvijas mantojuma tiesību projekts. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1929, Nr.11/12; 1930, Nr.1/2.*
33. Kārlis Ducmanis. *Aktu likumības apliecināšana, dokumentu legalizācija un notariālās funkcijas Latvijas pārstāvībā ārzemēs. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1928, Nr.1/2; 1928, Nr.4.*
34. Kārlis Ducmanis. *Likumdošanas elementi un likumu sagatavošana dažās ārvalstīs. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1932, Nr. 7/8.*
35. Kārlis Ducmanis. *Kara un miera jautājumi pēc veclaiku un jaunlaiku starptautiskām tiesībām. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.3.*
36. Kārlis Ducmanis. *Momenti no interskandināviskas juridiskas sadarbības. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.1.*
37. Kārlis Ducmanis. *Reformācijas kustība tiesību zinātnē. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1934, Nr.3/4.*

Izmantoti avoti

38. Kārlis Ducmanis. *Tiesiskā kultūra un modernā diplomātija. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
39. Aleksandrs Gubens. *Uzruna Civillikuma atklāšanā. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalms, 1938.*
40. Jānis Kalacs. *Par jautājumu par tiesnešu apstiprināšanu. Jurists, 1930, Nr.2.*
41. Pēteris Leitāns. *Beztiesību laikā. Tiesībnieks, 1947, Nr. 1.*
42. Augusts Lēbers. *Tirdzniecības tiesību pārskats. Valtera un Rapas akc.sab. izdevums, 1926.*
43. Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību reforma Latvijā. Raksts krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
44. Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību organizējošā un audzinošā nozīme. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalms, 1938.*
45. Osvalds Ozoliņš. *Mantošana pēc jaunā Civillikuma. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civillikums", Pagalms, 1938.*
46. Osvalds Ozoliņš. *Ģimenes tiesību apsardzība starptautiskā apskatē. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr.9.*
47. Maksis Ratermanis. *Daži jautājumi, kas saistīti ar lauku nekustamu īpašumu datīšanas problēmu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr. 4.*
48. Voldemārs Zāmuels. *Agrārās Reformas Likuma II daļas 43.panta piezīme. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1923, Nr. 7.*

TIESA

49. Jānis Balodis. *Atmiņas. Tieslietu ministrijas un tiesu vēsture 1918–1938. Sastādījuši Veitmanis K. un Menģelsons A., Tieslietu ministrijas izdevums, 1938.*
50. Jānis Balodis. *Nepatiesa liecība kā pretdarbība tiesai. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2.*
51. Teodors Bergtāls. *Miertiesas institūts. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr. 1.*
52. Vladimirs Bukovskis. *Administratīvās tiesas reforma. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1925, Nr. 7/9.*
53. Aleksandrs Gubens. *Tiesu pils atklāšana. Pielikums Tieslietu Ministrijas Vēstnesim, 1939.*
54. Pēteris Leitāns. *Atmiņas. Tieslietu ministrijas un tiesu vēsture 1918–1938. Sastādījuši Veitmanis K. un Menģelsons A., Tieslietu ministrijas izdevums, 1938.*
55. Pēteris Leitāns. *Atmiņas par Latvijas tiesu darbības sākumu. Jurists, 1937, Nr. 1/2.*
56. Pēteris Leitāns. *Pagasttiesu piecdesmit gadu darbības atcerei. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr. 4.*
57. Pēteris Leitāns. *Piezīmes par civillietu procesuālās gaitas pātrīnāšanu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1936, Nr. 1.*
58. Fricis Zilbers. *Pirmie 20 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr. 4.*
59. Fricis Zilbers. *Par tiesu pārvaldes jautājumu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr. 2.*

TIESNESIS

60. Jānis Balodis. *Pie jautājuma par tiesneša darbu. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
61. Teodors Bergtāls. *Miertiesas institūts. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.1.*
62. Vladimirs Bukovskis. *Administratīvās tiesas reforma. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1925, Nr. 7/9.*
63. Aleksandrs Gubens. *Pirmais Latvijas Krimināltiesību kongress. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr.3.*
64. Aleksandrs Gubens. *Darbam un tiesībām. Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
65. Jānis Kalacs. *Vai tiesu resora darbinieki var ieņemt amatu banku un akciju sabiedrības pārvaldes orgānos. Jurists, 1928, Nr.2.*
66. Augusts Lēbers. *Atbilde tieslietu ministram par ieskatiem jautājumā par likuma projektu par "tirdzniecības tiesas nodibināšanu", 1930, no Augstākās tiesas muzeja materiāliem.*
67. Augusts Lēbers. *Ievads tiesību zinībā: pēc Latvijas Augstskolā lasītām lekcijām 1920/21 gadā, Studentu Padomes izdevums, 1921.*
68. Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību organizējošā un audzinošā nozīme. Rakstu krājums "Prezidenta Ulmaņa Civīllikums", Pagalms, 1938.*
69. Maksis Ratermanis. *Daži jautājumi, kas saistīti ar lauku nekustamu īpašumu dalīšanas problēmu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.4.*
70. Jānis Skudre. *Tiesnešu biedrības priekšlasījumu cikls. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1940, Nr.2.*
71. Kristaps Valters. *Cmītājs par tiesību valsti. Londonas Avīze, 1962, Nr.858.*
72. Voldemārs Zānuels. *Iesniegums Saeimas Petīcijas komisijai. LVVA, 1536.fonds, 26.apraksts, 69.lieta.*
73. Fricis Zilbers. *Par tiesu pārvaldes jautājumu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2.*
74. Fricis Zilbers. *Senatora Jāņa Kalaca 70 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.2.*

TAISNĪGUMS

75. Jānis Balodis. *Ekspertīze krimināltiesā. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1939, Nr.6.*
76. Jānis Balodis. *Pie jautājuma par tiesneša darbu. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
77. Vladimirs Bukovskis. *Administratīvās tiesas reforma. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1925, Nr. 7/9.*
78. Vladimirs Bukovskis. *Civīlprocesa mācību grāmata. Autora izdevums, 1933.*
79. Kārlis Ducmanis. *Likumdošanas elementi un likumu sagatavošana. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1932, Nr. 7/8.*

Izmantoti avoti

80. Aleksandrs Gubens. *Darbam un tiesībām. Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
81. Aleksandrs Gubens. *Tiesnesis ar ticīgu sirdi. Baznīcas kalendārs 1954.gadam. Latvijas ev-lut. Baznīcas virsvaldes izdevums.*
82. Aleksandrs Gubens. *Tiesu pils atklāšana. Pielikums Tieslietu Ministrijas Vēstnesim, 1939.*
83. Fridrihs Konradi. *Partu zvērests un partu pratināšana civilprocesā. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1935, Nr.2.*
84. Osvalds Ozoliņš. *Civiltiesību reforma Latvijā. Rakstu krājums "Darbam un tiesībām". Latvijas Krimināltiesību biedrības izdevums, 1939.*
85. Voldemārs Zāmuels. *No sarunas Ravensburgā 1948.gadā. Šilde Ā. Valstsvīri un demokrāti, Eraksti, 2007.*
86. Frīcis Zilbers. *Jautājumi sakarā ar tiesu iekārtas likuma pārstrādāšanu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.1.*

DZĪVOTMĀKA

87. Rūdolfs Alksnis. *Tiesībnieka jubileja. Laiks, 1958, Nr.30.*
88. Jānis Ankravs. *No vēstules sievai no izsūtījuma, 1956.gads, Ģimenes arhīvs.*
89. Teodors Bergtāls. *Derums J. Mākonim vienmēr ir zelta maliņa. Brīvā Latvija, 2001., Nr.11.*
90. Kārlis Ducmanis. *Kad paplašina apziņu (lai pareizi dzīvi dzīvotum). Sējējs, 1936, Nr.8.*
91. Aleksandrs Gubens. *Tiesnesis ar ticīgu sirdi. Baznīcas kalendārs 1954.gadam. Latvijas ev-lut. Baznīcas virsvaldes izdevums.*
92. Aleksandrs Gubens. *Valsts un Ministru prezidenta Dr. K.Ulmaņa 60 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr.4.*
93. Pēteris Leitāns. *Beztiesību laikā. Tiesībnieks, 1947, Nr.1.*
94. Kārlis Puriņš. *Breikšs J. Republikai bojā ejot. Latvju Ziņas, 1948, Nr.12.*
95. Maksis Ratermanis. *Zvērināta advokāta Jura Kēmana piemiņai. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1937, Nr.4.*
96. Augusts Rumpēters. *DP Juristu apvienības mērķis un uzbāve. Tiesībnieks, 1947, Nr.2.*
97. Andrejs Sīmanis. *Debates Saeimā. Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas, VII sesija, Saeimas izdevums, 1925.*
98. Jānis Skudre. *Uzruna Daugavpils apgabaltiesas 15.gadadienas svinībās. Latgales Vēstnesis, 1935, Nr.2.*
99. Jānis Skudre. *Uzruna, atstājot Daugavpils apgabaltiesas priekšsēdētāja amatu. Senātors J.Skudre šķiras no Daugavpils. Latgales Vēstnesis, 1935, Nr.3.*
100. Jānis Skudre. *Padoms meitām, no Gaidas Skudres atmiņām filmā "Senatori", 2017.*
101. Frīcis Zilbers. *Pirmie 20 gadi. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938, Nr.4.*

Izmantoti avoti

Senatoru secībā, norādot atziņas numuru

Alksnis Rūdolf – 87

Ankravs Jānis – 88

Balodis Jānis – 29; 49; 50; 60; 75; 76

Bergtāls Teodors – 51; 61; 89

Bukovskis Vladimirs – 30; 31; 32; 52; 62; 77; 78

Čakste Mintauts – 1; 22; 23

Disterlo Baldvins – 2; 3

Ducmanis Kārlis – 4; 5; 6; 7; 24; 25; 26; 33; 34; 35; 36; 37; 38;
79; 90

Gobiņš Miķelis – 8

Gubens Aleksandrs – 9; 39; 53; 63; 64; 80; 81; 82; 91; 92

Kalacs Jānis – 40; 65

Konradi Fridrihs – 83

Leitāns Pēteris – 27; 41; 54; 55; 56; 57; 93

Lēbers Augusts – 42; 66; 67

Ozoliņš Osvalds – 10; 11; 43; 44; 45; 46; 68; 84

Puriņš Kārlis – 12; 43; 44; 45; 46; 68; 94

Ratermanis Maksis – 47; 69; 95

Rumpēters Augusts – 13; 96

Sīmanis Andrejs – 97

Skudre Jānis – 70; 98; 99; 100

Stērste Pēteris – 28

Valters Kristaps – 71

Vesmanis Fridrihs – 14; 15

Zāmuels Voldemārs – 16; 17; 18; 19; 20; 48; 72; 85

Zilbers Fricis – 21; 58; 59; 73; 74; 86; 101

Avotu secībā, norādot atziņas numuru
GRĀMATAS, RAKSTU KRĀJUMI

*Baznīcas kalendārs 1954.gadam. Latvijas ev.-lut. Baznīcas
viršvaldes izdevums – 81; 91*

*Civīlprocesa mācību grāmata. Bukovskis V.,
Autora izdevums, 1933. – 30; 78*

*Darbam un tiesībām: rakstu krājums. Latvijas Krimināltiesību
biedrības izdevums, 1939. – 25; 38; 43; 60; 64; 76; 80; 84*

*Ievads tiesību zinībās: pēc Latvijas Augstskolā lasītām lekcijām
1920/21 gadā. Studentu Padomes izdevums, 1921. – 67*

*Jaunais likums par žūpības apkarošanu. Ducmanis K.,
Bērziņa apgāds, 1926. – 4*

*Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas. V sesija no 1924.gada
29.aprīļa līdz 1924.gada 18.jūnijam, Saeimas izdevums, 1925 – 15*

*Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas. VII sesija no 1925.gada
20.janvāra līdz 1925.gada 3.aprīlim, Saeimas izdevums, 1925 – 97*

*Prezidenta Ulmaņa Civillikums: rakstu krājums. Pagalms, 1938. –
10; 39; 44; 45; 68*

*Satversmes sapulces stenogrammas. 4.sesijas 8.sēde. Satversmes
sapulces izdevums, 16.burtnīca – 20*

*Tieslietu ministrijas un tiesu vēsture 1918–1938. Sastādījuši
Veitmanis K. un Mengelsons A., Tieslietu ministrijas izdevums,
1938. – 49; 54*

*Tiesu pils atklāšana. Pielikums Tieslietu Ministrijas Vēstnesim,
1939. – 53; 82*

*Tirdzniecības tiesību pārskats. Lebers A., Valtera un Rapas akc.sab.
izdevums, 1926. – 42*

Valstsvīri un demokrāti. Šilde Ā., Eraksti, 2007. – 19; 85

LAIKRAKSTI, ŽURNĀLI

Austrums, 01.09.1928., Nr.7 – 17

Brīvā Latvija, 17.03.2001., Nr.11 – 89

Burtnieks, 1931, Nr.3 – 24

Jaunā Dienas Lapa, 15.06.1911. – 7

Jurists, 1928, Nr.2 – 65

Jurists, 1930, Nr.2 – 40

Izmantoti avoti

Jurists, 1937, Nr.1/2 – 55

Laiks, 12.04.1958., Nr.30 – 87

Latgales Vēstnesis, 11.01.1935., Nr.2 – 98

Latgales Vēstnesis, 18.01.1935., Nr.3 – 99

Latvju Ziņas, 14.11.1945., Nr.53 – 1

Latvju Ziņas, 01.05.1946., Nr.33 – 23

Latvju Ziņas, 14.02.1948., Nr.12 – 94

Londonas Avīze, 21.12.1962., Nr.858 – 71

Sējējs, 01.08.1936., Nr.8 – 5; 90

Māsu Nakotne, 01.08.1924., Nr.15 – 18

Tēvzeme: Latvian Newspaper, 05.06.1946., Nr.40 – 28

Tiesībnieks, 1947, Nr.1 – 27; 41; 93

Tiesībnieks, 1947, Nr.2 – 96

Tiesībnieks, 1949, Nr.7 – 22

Universitas, 1966, Nr.18 – 13

Valdības Vēstnesis, 20.11.1922., Nr.261 – 14

TIESLIETU MINISTRIJAS VĒSTNESIS

1920, Nr.2/3 – 31

1922, Nr.1 – 8

1923, Nr.5/6 – 3

1923, Nr.7 – 2; 48

1925, Nr.7/9 – 52; 62; 77

1928, Nr.1/2 – 33

1928, Nr.3 – 12

1928, Nr.4 – 33

1929, Nr.11/12 – 32

1930, Nr.1/2 – 32

1932, Nr.7/8 – 26; 34; 79

1934, Nr.3/4 – 37

1935, Nr.2 – 83

1936, Nr.1 – 57

1936, Nr.3 – 9

1937, Nr.3 – 64

1937, Nr.4 – 92; 95

1937, Nr.9 – 46

1938, Nr.1 – 86

1938, Nr.2 – 11; 29; 50; 59;

73; 74

1938, Nr.3 – 6; 35

1938, Nr.4 – 21; 58; 101

1939, Nr.1 – 36; 51; 61

1939, Nr.4 – 47; 56; 69

1939, Nr.6 – 75

1940, Nr.2 – 70

ARHĪVA MATERIĀLI

Ankravu ģimenes arhīvs – 88

Augstākās tiesas muzejs – 66

Latvijas Valsts Vēstures arhīvs – 16; 72

VIDEOMATERIĀLI

Senatori. Kursas TV sadarbībā ar Augstāko tiesu, 2017 – 100

ISBN - 978-9934-8261-4-6

Izdevējs Latvijas Republikas Augstākā tiesa

Redaktore Rasma Zvejniece

Senatoru biogrāfiskie dati, izmantojot Latvijas Valsts Vēstures arhīva materiālus, Augstākās tiesas muzeja materiālus, grāmatu "Latvijas tiesneši. Senāts, Tiesu palāta un apgabaltiesas biogrāfijās 1918–1940", sastādīja Jēkabsons Ē. un Ščerbinskis V., 2017.

Fotogrāfijas no Augstākās tiesas muzeja fondiem.

Iespiests SIA *UnitedPress Tipogrāfija*

Metiens 400 eks. Rīga, 2018

